

Prevailing party. Vítězná strana. Procesní strana (strana v soudním řízení), která úspěšně vede žalobu nebo se proti ní úspěšně brání, vítězí v meritu věci, byť třeba nikoli v celém rozsahu svého původního návrhu. Ta strana, v jejíž prospěch svědčí rozhodnutí neboli výrok a v jejíž prospěch je vydán rozsudek. *Jordan v. Elizabeth Manor*, 181 Mont. 424, 593 P.2d 1049, 1055. Může jí být strana, jejíž zájem zvítězí, nikoli nezbytně vítězná osoba. To, zda jde o 'prevailing party', nezáleží na stupni úspěchu v jednotlivých stadiích řízení, ale na tom, zda na konci soudního nebo jiného řízení strana, která uplatnila vůči druhé straně svůj nárok, jej také úspěšně obhájila (prosadila).

Tohoto výrazu užívají Federální pravidla civilního řízení (Federal Civil Procedure Rule) 54(d), která stanoví, že o nákladech řízení je třeba rozhodnout podle úspěchu vítězné strany, ledaže soud rozhodne jinak, přičemž se vítěznou stranou rozumí ta strana, která měla ve věci nějaký úspěch, i když nebyla úspěšná v celém rozsahu svého návrhu. *First Commodity Traders, Inc. v. Heindol Commodities, Inc.*, C. A. Ill., 766 F.2d 1007, 1015.

Výklad tohoto výrazu je důležitý také z hlediska odměny právního zástupce, protože zákon v některých případech (např. ve věcech civilních) přisuzuje nárok na náhradu nákladů právního zastoupení vítězné straně. Viz např. 42 U.S.C.A. (Anotovaný zákoník USA) § 1988. Viz také Equal Access to Justice Act.

Prevarication. Vytáčka, klička, kličkování, vykrucování, vytáčky. V kontinentálním (soukromém) právu jednání nepoctivé, nikoli řádné; podvodné, lstivé chování; zejména takové, které spočívá v zatajování trestného činu.

V anglickém právu koluze (tajná dohoda) mezi informátorem (policie) a obžalovaným s cílem zmást vyšetřování. Tajné zneužití (poškození), k němuž dojde ve státním úřadě nebo i v soukromých vztazích, jako je tomu v případě advokáta, který zradí klienta; úmyslné zatajování nebo vadná interpretace pravdy v důsledku vyhýbavé výpovědi.

Prevent. Zabránit, zamezit, předejít, zachránit; předem vyřadit; jít napřed, vést, ukazovat cestu. Bránit, zmařit (překazit), překážet nebo znemožnit; zabraňovat (obstruovat); zastavit (bráněním). *Orme v. Atlas Gas and Oil Co.*, 217 Minn. 27, 13 N.W.2d 757, 761. Zastavit nebo zabránit přiblížení se, dosažení nebo provedení věci (záležitosti). Viz Injunction; Restraining order.

Prevention. Zábrana, ochrana, zamezení, zabránění; předcházení, prevence, profylaxe. V kontinentálním právu prevence znamená právo soudu ujmout se pro jednání věci, je-li pravomoc pro její projednávání dána i jinému soudu.

V kanonickém právu oprávnění, která náleží nadřízené osobě nebo nadřízenému funkcionáři, a které spočívá v možnosti ujmout se nároku nebo jednání ve věci před podřízeným, kterému to jinak bezprostředněji náleží.

Preventive detention. Chránící, ochranná, preventivní detence, zadržení, vazba. Vězení uložené zpravidla obžalovanému v trestní věci, pokud hrozí, že unikne nebo jinak poruší zákon po dobu očekávání soudního řízení nebo jeho skončení, anebo uvěznění osoby mentálně choré, která může poškodit sama sebe nebo někoho jiného. Viz např. 18 U.S.C.A. (Anotovaný zákoník USA) § 3142. Tohoto výrazu se také užívá pro označení zne-

užití kauce (záruky). Viz také Commitment; Preventive justice.

Preventive injunction. Viz Restraining order.

Preventive justice. Právní prevence (preventivní spravedlnost). Systém opatření, která stát používá s cílem přímo zabránit trestné činnosti. Zpravidla spočívají v zavázání (přinucení) těch, u nichž je pravděpodobné, že se v budoucnu budou chovat nenáležitě, k tomu, aby dali veřejnosti plnou záruku, že se nedopustí onoho protiprávního činu, který lze u nich očekávat a kterého se lze obávat, a to tím způsobem, že se požadují záruky čili jistoty zachování pořádku, neboli záruky jejich dobrého chování (např. kauce na dobré chování).

Preventive remedy. Viz Injunction; Restraining order.

Previous. Předchozí, předešlý, dřívější, předcházející; předčasné, unáhlený, ukvapený, překotný; dříve, předtím. Někdy se užívá i v užším smyslu, takže je synonymní s výrazy 'next prior to' nebo 'next preceding'.

Previously taxed income (PTI). Předběžně, dříve zdaněný příjem. V době, která předcházela přijetí ustanovení oddílu S Zákona o reformě (Revision Act) v r. 1982 byl nerozdělený zdanitelný příjem „S“ korporace (viz Corporation, S corporation) zdaněn akcionářům jakoby k poslednímu dni daňového roku společnosti, a akcionáři si jej obvykle mohli vybrat bez daňových důsledků někdy později. Úlohu PTI převzal hromadný (přírůstkový) adjustační účet.

Price. Cena, hodnota. Náklad, za který lze něco získat (nabýt, obdržet). Něco, co je možné obvykle přijmout výměnou za něco jiného na základě dohody. Protihodnota koupené věci. Částka, kterou budoucí prodávající označí jako sumu, za kterou hodlá prodat; tržní hodnota. Peněžní částka, která je stanovena jako suma, která má být dána jako protihodnota za prodej určité věci. Tento výraz může být synonymem slov 'cost' (cena, náklad, peníze), 'value' (cena, úhrada, hodnota, proti-hodnota), i 'consideration' (uznání v penězích, odměna, úplata, prémie, proti-hodnota, protislužba, vzájemné plnění, náhrada, úhrada), avšak výraz 'price' není vždy s výrazem 'consideration' identický.

Viz také Asking price; Fair market value; Going price; Liquidation price; Open price term.

Support price. Cenová intervence; podpůrně stanovená cena. Minimální cena stanovená státem na jednotlivé zemědělské nezpracované komodity. Např. podpůrně stanovená cena pšenice může být určena kupř. na \$ 2 za bušl. To znamená, že farmář nemůže svou pšenici prodat za nižší cenu. Viz také Parity.

Target price. Cílová, plánovaná, určená cena. Ceny stanovené státem pro určité zemědělské komodity, např. pro pšenici a kukuřici. Klesne-li skutečná tržní cena pod cenu takto stanovenou, dostanou farmáři státní dotaci v rozsahu rozdílu obou cen.

Unit pricing. Jednotkové, popř. jednotné oceňování. Ocenění potravinových výrobků vyjádřené v uznaných jednotkách, např. v uncích nebo librách.

Price current. Seznam běžných cen, ceník. Seznam, výčet různého obchodovatelného zboží s jeho cenami, popřípadě cly, je-li na ně stanoveno, které je třeba za toto zboží při dovozu a vývozu zaplatit, včetně srážek, které jsou tu a tam při jeho vývozu dovoleny.

Price discrimination. Cenová diskriminace. O cenovou diskriminaci jde v případě, kdy kupující platí cenu, která

se liší od ceny, kterou zaplatil jiný kupující za totéž zboží nebo služby. Cenová diskriminace je zakázána, jestliže její účinky by mohly podstatně omezit nebo poškodit soutěž, s výjimkou případů, kdy šlo o dispozici se zbožím podléhajícím zkáze nebo se zbožím obsoletním, nebo kdy výsledný rozdíl cen vyvolal sám kupující, anebo jestliže k cenové diskriminaci došlo v dobré víře v zájmu vyrovnat stejně nízkou cenu soutěžitele. *Clyton Act*, § 2. Viz také Predatory intent; Robinson—Patman Act.

Price earnings ratio. Poměr „cena — výnos“. Tržní cena za akcii z kmenových akcií akciové společnosti k ročním příjmům akciové společnosti z jedné akcie. Např. prodává-li se jedna akcie za \$ 50, a zisk činí \$ 5 na jednu, říká se, že se prodává za PER deset ku jedné.

Price — fixing. Fixace (stanovení) cen. Spojení (firem), k němuž dochází za účelem zvýšení, snížení nebo ustálení ceny zboží. *Optivision, Inc. v. Syracuse Shopping Center Associates*, D.C.N.Y., 472 F. Supp. 665, 676. Společné stanovení cenové úrovně soutěžícími firmami, které by jinak bylo dáno přirozenými tržními mechanismy. Takové dohody jsou v rozporu se Shermanovým antitrustovým zákonem (Sherman Antitrust Act). Fixace (stanovení) cen podle tohoto zákona je buď horizontální (která označuje ujednání mezi soutěžiteli, např. mezi soutěžícími maloobchodníky) nebo vertikální (která označuje řízení maloobchodních cen, např. dohodou mezi továrnou a maloobchodníkem). *Knuth v. Erie—Crawford Dairy Coop. Ass'n*, D. C. Pa., 326 F. Supp. 48, 53.

Zákaz fixace (stanovování) cen podle Shermanova zákona se nevztahuje na seznamy minimálních palmárních cen, které stanovily a uplatňují státní sdružení právních zástupců. *Goldfarb v. Virginia State Bar*, 421 U.S. 773, 95 S. Ct. 2004, 44 L. Ed.2d 572.

Viz také Horizontal price—fixing; Peg; Per se violations; Predatory intent; Resale price maintenance; Vertical price—fixing contract.

Price index. Cenový index. Číslo, které vyjadřuje průměrné ceny jako procento z průměru rozhodného v jiné době (totiž v tzv. základním či výchozím roce — „the base“, „the base year“).

Price leadership. Vedoucí postavení v tvorbě cen. Taková situace na trhu, kdy ten, kdo na něm má vedoucí postavení, stanoví cenu a ostatní (v téže branži) stanoví své ceny podle něho. Z vedoucího postavení v tvorbě cen vyplývá soustava praktik a zvyklostí v oblasti průmyslu, podle kterých se změny ceníků zpravidla označují prostřednictvím určité firmy, která je považována za rozhodnou, vedoucí pro ostatní, kteří pak následují její iniciativu. Taková praxe se za porušení antitrustových zákonů nepovažuje, ledaže vykazuje rysy smluvního postupu nebo monopolistický záměr. *United States v. United States Steel Corp.*, 251 U.S. 417, 40 S. Ct. 293, 64 L. Ed. 343; *United States v. International Harvester Co.*, 274 U.S. 693, 47 S. Ct. 748, 71 L. Ed. 1302.

Price supports. Cenové intervence. Kroky, které obvykle federální vláda používá k tomu, aby udržela ceny (běžné ceny zboží) tak, aby neklesly pod předem stanovenou úroveň, a to s použitím takových prostředků, jakými jsou půjčky, dotace a státní výkupy. Viz také Parity; Price.

Priest. Kněz, duchovní, páter, pastor. Duchovní správce kostela. Osoba v druhém stupni kněžského úřadu — na rozdíl od biskupů a děkanů.

Priest—penitent privilege. Kněžsko-kajicnické privilegium. Při dokazování — uznání zpovědního tajemství, které zakazuje vypovídat o obsahu komunikace mezi knězem a tím, kdo se mu zpovídá. Ustanovení o tomto privilegiu obsahují příslušné zákony téměř ve všech státech USA.

Prima impressionis. Věc (případ) *prima impressionis* (prvního dojmu) je případ nového druhu, pro který není přímo stanoven žádný právní předpis ani pro něj neexistuje příslušný precedent, a který je třeba rozhodnout zcela podle rozumu, nikoli podle pramenů práva. Viz First impression case.

Prima preces. Lat. V kontinentálním právu imperiální prerogativ, na jehož základě panovník vykonával své právo jmenovat ordináře do první prebendy, která se uvolnila po jeho nastoupení do úřadu v každém kostele říše.

Prima facie. Lat. Na první pohled; podle prvního dojmu; při zběžném pohledu, fakticky; jak dalece lze soudit z prvního pohledu (na něco odkrytého); podle svého, pravděpodobně; předpokládaná skutečnost se považuje za pravdivou, ledaže se prokáže opak. *State ex rel. Herbert v. Whims*, 68 Ohio App. 39, 38 N.E.2d 596, 599, 22 O.O. 110. Viz také Presumption.

Prima facie case. Evidentní právní případ. Takový případ, který bude nepochybný až do doby, kdy bude popřen nebo zpochybněn jinými důkazy. *Pacific Telephone & Telegraph Co. v. Wallace*, 158 Or. 210, 75 P.2d 942, 947. Případ, který je projednáván na základě dostatečného důkazu až do doby, kdy jej podpoří rozhodnutí, že se důkaz opaku nebere na vědomí (že se k důkazu opaku nepřihlíží). Ve věci *Hoagland's Estate*, 126 Neb. 377, 253 N.W. 416.

Evidentní případ sestává z dostatečných důkazů v těch typech případů, které obžalobě umožní podat návrh na nařízený výrok poroty v porotní věci, anebo návrh na zamítnutí v neporotním případě; je to důkaz nezbytný k tomu, aby bylo možné obžalovaného žádat, aby ve svém případě pokračoval. *White v. Abrams*, C. A. Cal., 495 F.2d 724, 729. Soudy používají pojem 'případ prima facie' ve dvojím smyslu: (1) ve smyslu, že obžaloba předkládá důkazy dostatečné k vytvoření rozumného závěru ve prospěch tvrzení, která uvádí, což znamená, že důkazy obžaloby dostačují k tomu, aby její případ byl předložen porotě, a (2) soudy používají pojem 'prima facie', aby vyjádřily nejen, že důkazy obžaloby připouštějí rozumný závěr, o který obžaloba usiluje, ale také to, že důkazy obžaloby přímo k takovému závěru nutně vedou, pokud obžalovaný nepředloží žádné důkazy, které by vyvrátily důkazy obžaloby. *Husbands v. Com. of Pa.*, 395 F. Supp. 1107, 1139.

Prima facie evidence. Evidentní důkaz. Důkaz, který je zřejmě dobrý a dostatečný. Takový důkaz, který z právního hlediska dostačuje k prokázání daných skutečností, nebo skupiny či řady skutečností, z nichž vyplývá nárok nebo obrana strany, a který, nebude-li vyvrácen nebo nebude-li popírán, dostatečným zůstane. Důkaz, který pokud zůstane neobjasněn nebo nebude-li popírán, dostačuje pro rozhodnutí ve prospěch výroku (rozsudku), který podporuje, který však může být popřen jiným důkazem. *State v. Haremza*, 213 Kan. 201, 515 P.2d 1217, 1222.

Takové kvantum důkazu, které stačí k prokázání jednotlivé skutečnosti, dokud tato skutečnost nebude popřena jiným důkazem; stfětně-li se zkoumání skuteč-

nosti s kontroverzním důkazem, je třeba zvážit zřejmý (zjevný) důkaz se všemi ostatními předloženými důkazními prostředky. Godesky v. Provo City Corp., Utah, 690 P.2d 541, 547. Důkaz, který by, zůstane-li osamocen a zůstal neobjasněn, udržel tvrzení a ospravedlnil by závěr podpořit to, co je uvedeno. Hypotéza nebo právní domněnka, která potvrzuje nebo vyvrací skutečnost, v situaci důkazní nouze, anebo dokud nelze získat nebo opatřit důkaz, aby bylo možné hypotézu popřít.

Viz také Presumptive evidence.

Prima facie tort. Evidentní, zřejmý tort (civilní delikt); zřejmé bezpráví; zřejmé nedovolený čin. Úmyslné způsobení újmy, které mělo za následek škodu, aniž pro ně existuje omluva nebo ospravedlnění, a to jedním nebo řadou jednání, která by jinak byla poprávu. Cartwright v. Golub Corp., 51 A.D.2d 407, 381 N.Y.S.2d 901, 902. Viz také Strict liability.

Primage. Přídavek k dopravnému; kloboučné, kaplaky. Ve starém obchodním právu malá odměna nebo úhrada, která se platila kapitánovi a mužstvu lodí, resp. plavidla; kapitánovi za použití jeho lan a provazů pro složení kupcova zboží, mužstvu za naložení a vyložení zboží v některém přístavu. Dnes už jde jen o spropitné, pokud ovšem nebylo zvlášť smlouveno; dotyčná částka ale připadne vlastníkům nebo nájemcům (resp. dopravcům), a nejde tedy o nic jiného než o zvýšení ceny přepravy.

Prima pars aequitatis aequalitas. Výchozím prvkem ekvity je rovnost.

Primary. První, prvotní, prvořadý, primární; přední, vedoucí, nejdůležitější, hlavní, základní; původní, elementární; přímý, bezprostřední; vrchní (nejvyšší). První v časovém pořadí, první ve vývoji nebo v postupu. K výrazům *primary* Conveyance; Election; Obligation; Vein, viz tato hesla.

Primary activity. Původní, primární činnost. Dohodnutá, smluvená činnost, jako je stávka nebo piketování namířené proti zaměstnavateli, s nímž je veden spor. Srovnej Secondary activity.

Primary allegation. Hlavní výpověď, tvrzení. Úvodní přednes v řízení před církevním soudem. Nazývá se také „primary plea“.

Primary beneficiary. První obmyšlený, první beneficiář. V životním pojištění ten, kdo je uveden v pojistné smlouvě jako ten, kdo má po smrti pojištěného obdržet výnos z pojistky, pokud se smrti pojištěného dožije. Pokud zemře (dříve), dostane výnos z pojistky druhý obmyšlený, který je rovněž v pojistné smlouvě uveden.

Primary boycott. Přímý bojkot. Jednání odborů, které spočívá v tom, že se snaží přimět obyvatelstvo, aby neužívalo, neobchodovalo, nepřevážovalo a neprodávalo zboží vyrobené zaměstnavatelem, s nímž jsou odbory ve sporu. Viz také Boycott.

Primary disposal of the soil. První, původní dispozice s půdou. V zákonech Kongresu, které uznávají určitá území za státy a stanoví, že nesmí být vydán zákon překážející první dispozici s půdou, znamená tento výraz dispozici s půdou vládou Spojených států tehdy, když ji přiděluje spolu s titulem soukromým osobám nebo společností nabývajícím právo na patent (tj. na listinu o udělení veřejných pozemků) nebo na smlouvu v souladu s právem.

Primary election. Primární volby; primárky. Předběžné volby sloužící nominaci kandidátů na úřad nebo delegá-

tů na sjezd strany, které představují náhradu za stranické sjezdy. (Poznámka překl.: Pojem „p. e.“ se zpravidla vykládá odlišně.) Takové volby jsou buď uzavřené nebo otevřené, podle toho, zda se k účasti na nich vyžaduje osvědčení členství ve straně či nikoli. Viz také Closed primary; Election.

Primary evidence. Nejlepší důkaz; přímý důkaz. „Primary evidence“ znamená původní důkaz nebo důkaz z první ruky; nejlepší důkaz, který povaha věci připouští; důkaz, který se požaduje v první řadě, přičemž platí, že teprve v případě jeho nedostatku je možné připustit důkaz sekundární, nepřímý. Takový důkaz, který vyžaduje povaha věci nebo otázky jako řádný prostředek osvědčující pravdu, skutečnost. Je to jeden z důkazních prostředků, a to takový, který je nejvíce přirozený a nejvíce uspokojivý z těch, které v dané věci přicházejí v úvahu, který strana může poskytnout a který je v dané situaci dosažitelný; všechny důkazy, které této úrovně, resp. kvality nedosahují a z jejich povahy vyplývá, že o téže skutečnosti existuje i lepší důkaz, jsou tudíž sekundárními důkazy („secondary evidence“). Viz také Best evidence.

Primary insurance coverage. Bezprostřední pojistné krytí. Pojištění, ve kterém podle podmínek pojistné smlouvy nastupuje povinnost plnit ihned po té, kdy dojde k události, zakládající povinnost plnit. Olympic Ins. Co. v. Employers Surplus Lines Ins. Co., 126 C.A.3d 593, 178 Cal. Rptr. 908, 910.

Primary jurisdiction. Primární pravomoc, jurisdikce. Doktrína „primární jurisdikce“, „primární pravomoci“ stanoví, že tam, kde zákon uděluje nějakému správnímu orgánu pravomoc rozhodovat spory nebo vydávat rozhodnutí, nemůže soud do věci vstoupit dříve, než dotyčný správní orgán splní svou zákonnou povinnost. Sunflower Elec. Co.—op., Inc. v. Kansas Power and Light Co., C. A. Kan., 603 F.2d 791, 796. V této doktríně nejde o pravomoc v technickém smyslu; jde o doktrínu, která predikuje sebeomezující postoj soudu a která se uplatňuje tehdy, má-li soud za to, že spor má být projednán správním orgánem, který byl zákonem ustanoven právě za účelem projednávání takových věcí. Kerr v. Department of Game, 14 Wash. App. 427, 542 P.2d 467, 469. Viz také Exhaustion of administrative remedies.

Primary liability. Primární, prvořadá odpovědnost, vázanost, povinnost, závazek. V obchodním právu označení povahy závazku signatáře, tj. povahy jeho smluvní odpovědnosti na základě instrumentu (cenného papíru), z níž vyplývá, že je povinen zaplatit, i když někdo jiný zaplatit odmítne. Obvykle má primární povinnost ten, kdo listinu vydal (vystavil) nebo přijal.

Primary market. Primární trh. Ve finančnictví trh, na kterém emitent nových cenných papírů tyto papíry prodává; na rozdíl od sekundárního trhu, to jest trhu, na kterém se obchoduje s již dříve vydanými cennými papíry. Srovnej Secondary market.

Primary obligation. Primární závazek. Ve smluvním právu základní nárok smluvní strany, z něhož mohou být odvozeny jiné závazky; např. ve smlouvě o prodeji je primárním závazkem kupujícího nabytí (převzetí) zboží.

Primary powers. Původní oprávnění, které zmocnitel (zastoupený) dává zmocněnci (zástupci). Na rozdíl od oprávnění zprostředkovaných („mediate powers“).

Primary purpose. Základní, primární účel, záměr, cíl. Účel, který se považuje za první, rozhodující, základní. Základní nebo stanovený záměr, s nímž se uskutečňuje nějaký úkon nebo se postupuje nějakým způsobem.

Primate. Primas, arcibiskup. Nejvyšší kněz; arcibiskup vykonávající pravomoc nad svou provincií, nebo jeden z několika metropolitů, který ostatní řídí. V řecké církvi je mu nejbližší „eparcha“. Arcibiskup z Canterbury je „Primate of all England“, primasem celé Anglie; arcibiskup z Yorku je „Primate of England“, primasem Anglie.

Prime. První, prvotní, základní, hlavní, nejdůležitější, prvotřídí, nejlepší jakosti, vynikající kvality atd. Být první nebo nejvyšší; mít přednost neboli prioritu; předčit (hodností nebo postavením), mít vyšší hodnost nebo postavení (než...).

Prime contractor. Hlavní dodavatel (stavby). Strana smlouvy o výstavbě, která má stavbu úplně provést a která uzavírá smlouvy se subdodavateli (na elektrikářské, instalatérské apod. práce). Také se mu říká generální dodavatel („general contractor“).

Prime cost. Základní cena. Skutečná cena zaplacená za zboží na základě koupě bona fide.

Prime interest rate. Základní úroková míra. Obvykle se definuje jako základní úroková míra, kterou čas od času ukládá určitý věřitel (půjčitel) svému nejkreditnějšímu zákazníkovi na krátkodobé nezajištěné půjčky. Základní úrok se často používá jako výchozí úrok (sazba) pro stanovení úrokové míry ostatních půjček (např. spotřebních).

Prime maker. První výstavce. Ten, kdo podepisuje obchodovatelný cenný papír, např. směnku, a stává se tak prvním zavázaným z tohoto papíru.

Prime minister. Ministerský předseda; premiér. Označení šéfa výkonné moci v parlamentním systému vlády, který je podřízen hlavě státu, již je zpravidla monarcha. V Anglii je hlavou kabinetu, a obvykle vykonává úřad zvaný „First Lord of the Treasury“. Tento úřad je zákonem upraven teprve od roku 1906; do té doby byl udělován na základě precedentu. Podle ústavního obyčeje je ministerský předseda členem Dolní sněmovny a jeho volba náleží královně.

Primer. Francouzský právní výraz, který znamená první, primární.

Primer election. První volba. Výraz, kterého se užívá k označení první volby, prvního výběru, např. právo nejstaršího spoludědice vybrat si svůj dědický podíl jako první.

Primer fine. U příležitosti žádosti adresované soudu o writ nebo o *praecipe* (viz *Praecipe*), zvané „writ of covenant“, bylo třeba zaplatit Koruně podle starodávné výsady *primer fine* neboli „noble“, nobl (viz *tam*) za každých pět marek žalované půdy. To byla jedna desetina roční hodnoty.

Primer seisin. Viz Seisin.

Prime serjeant. V anglickém právu první soudní úředník krále; první králův soudce.

Prime tenant. Viz Tenant.

Primicerius. Ve starém anglickém právu první ze stupňů poddaných manů.

Primitiae. Ve starém anglickém právu první ovoce; celý prvoroční výnos z duchovního úřadu.

Primitive obligation. Viz Obligation.

Primo beneficio. Lat. Writ, který příkazuje převod prvního obroči do králova propůjčovacího práva.

Primo executiunda est verbi vis, ne sermonis vitio obstructur oratio, sive lex sine argumentis. Plný význam slova je třeba zjistit na začátku, aby se tento smysl neztratil zkomolením, a aby zákon nezůstal bez důvodů (čili argumentů).

Primogeniture. Prvorozenost, prvorozenectví, primogenitura, prvorozenské právo. Skutečnost, že se někdo narodil jako první z několika dětí týchž rodičů; seniorita podle zrození v téže rodině. Nadřazené nebo výlučné právo nejstaršího syna, zejména jeho právo zdědit majetek (svého) předka na základě práva nejstaršího a s vyloučením synů mladších.

Primogenitus. Lat. Ve starém anglickém právu prvorozený čili nejstarší syn.

Primo venienti. Lat. Prvému příchozímu. Vykonavatel závěti patil původně dluhy tak, jak byly uplatněny, bez ohledu na to, zda majetek dostatočoval na pokrytí všech či nikoli.

Primum decretum. Lat. V kanonickém právu první dekret, předběžný dekret udělovaný při nedostavení se žalovaného, jímž byl žalobce uveden v držbu jeho statků nebo přímo v držbu oné věci, kterou žalobce svou žalobou požadoval. U námořních soudů se tak označovaly prozatímní dekrety.

Prince. Kníže; vladař, panovník, vládce, pán, král; princ, králevic; vysoký šlechtic, baron; magnát aj. V obecném smyslu suverén (panovník, vladař, vládce, monarcha; panovník (státu, říše). V užším smyslu syn krále nebo císaře anebo potomek královské rodiny, např. rodoví princové. Hlava sboru osob. V anglickém právu nejstarší syn panovníka má titul „Prince of Wales“, Princ Welský.

Princeps. Lat. V kontinentálním právu princ, císař.

Princeps et respublica ex justa causa possunt remeam auferre. Císař a republika mi mohou z oprávněného důvodu odejmout majetek.

Princeps legibus solutus est. Císař je osvobozen od zákonů, není vázán zákony.

Princeps mavult domesticos milites quam stipendiarios bellicis opponere casibus. Hrozí-li válka, má císař spíš zaměstnat domácí než najaté (cizí) vojáky.

Princess royal. Královská princezna. V anglickém právu nejstarší dcera krále.

Principal, adj. Hlavní, vedoucí, řídící; základní, nejdůležitější nebo nejvýznamnější; první; prvotní, původní; ústřední; jistinný, kapitálový. Nejvyšší z (určitých) třídy (skupiny); ten, kdo má nejvyšší moc (pravomoc), nejvyšší postavení (funkci), největší důležitost nebo hodnost.

K výrazům *principal* Challenge; Contract; Obligation; Office; Vein, viz tato hesla.

Principal establishment. Hlavní bydliště. V právních ustanoveních, týkajících se domicilu, trvalé bydliště. Hlavní sídlo. Mosely v. Dabezies, 142 La. 256, 76 So. 705, 706. Viz Domicile; Resident.

Principal fact. Zásadní, základní skutečnost; dokazovaná skutečnost. V důkazním právu skutečnost, která má být prokázána důkazem jiných skutečností (které se

nazývají „evidentiary facts“, důkazní skutečnosti), a z nichž je základní skutečnost třeba dovodit dedukcí. Skutečnost, která je základním a podstatným předmětem vyšetřování a jejíž existenci musí konečný závěr, který bude učiněn, respektovat.

Principal, n. Hlava firmy, šéf, mistr, vedoucí, přednosta, zaměstnavatel; ředitel; zmocnitel, příkazce, komitent; (hlavní) pachatel, viník; hlavní osoba, hlavní herec, představitel hlavní role; hlavní dlužník; účastník souboje; jistina, kapitál, atd. Zdroj pravomoci nebo práva. Ředitel, inspektor, např. školy.

Peněžitá částka, která byla půjčena nebo vydána. Jistina dluhu neboli závazku, na rozdíl od úroku nebo jiného příslušenství (pohledávky). Částka, z níž se počítá, resp. která vynáší úrok. Nominální hodnota bankovky, cenného papíru, zajištění (zástavy) atd., kterou je třeba zaplatit, na rozdíl od úroku z této částky. Kapitálová suma zavazující k úroku nebo splatná jako dluh nebo užitá jako kapitál, na rozdíl od úroku nebo zisku. Klitgaard v. Gaines, Tex. Civ. App., 479 S.W.2d 765, 770. Viz také Coprincipal; Undisclosed principal.

Criminal law. V trestním právu. Ten, kdo byl trestného činu přítomen a kdo se zúčastnil žalovaného trestného činu, nebo ten, kdo přiměje nevinného ke spáchání trestného činu. State v. Furr, 292 N.C. 711, 235 S.E.2d 193, 198. Hlavní pachatel (perpetrátor), anebo návodce nebo pomocník, který se ať fakticky nebo právně (podle právního posouzení) zúčastnil spáchání trestného činu, na rozdíl od „accessory“, spolupachatele, který se spáchání trestného činu nezúčastnil. V common law — „principal in the first degree“ je ten, kdo je pachatelem (absolutním perpetratorem) trestného činu; „principal in the second degree“ je ten, kdo je účastníkem, pomocníkem nebo návodcem hlavního pachatele. Rozdíl mezi hlavním viníkem, resp. hlavním pachatelem, a spoluviníkem, resp. spolupachatelem, byl zrušen Vzorem trestním zákoníkem (Model Penal Code) a trestními kodexy mnoha států USA.

Výraz „principal“ — hlavní viník, pachatel, se liší od „accessory before the fact“ — spolupachatele před spácháním trestného činu, jen tím, zda byl nebo nebyl přítomen spáchání trestného činu. Huff v. State, 23 Md. App. 211, 326 A.2d 198, 201.

Kdo spáchá trestný čin proti Spojeným státům nebo kdo v takovém jednání jinému pomáhá, navádí jej, radí mu, příkazuje mu, přemlouvá jej (ovlivňuje jej) nebo kdo jiného k takovému činu přiměje, je trestný stejně jako hlavní pachatel. Rovněž, kdo úmyslně způsobí, že se takové jednání uskuteční, ať už je vykonán sám anebo někdo jiný, a bude to trestný čin proti Spojeným státům, je stejně trestný jako hlavní pachatel. 18 U.S.C.A. (Anotovaný zákoník USA) § 2.

Principal in the first degree. Hlavní pachatel, hlavní viník. Takového pachatele lze definovat jako aktivního účastníka trestného činu; ten, kdo skutečně páchá trestný čin, ať vlastní rukou nebo prostřednictvím neživého předmětu nebo nevinného prostředníka. Johnson v. State, 303 Md. 487, 495 A.2d 1, 12. Je to ten, kdo v jistém psychickém (duševním) stavu jedná nebo kdo jedná opomene, a tento psychický stav odpovídá onomu psychickému stavu, který vyvolává trestný následek.

Principal in the second degree. Spolupachatel, spoluviník. Takový pachatel musí být přítomen spáchání trestného činu a pomáhat, radit, příkazovat nebo po-

vzbuzovat hlavního pachatele v páčení nebo při páčení trestného činu. Ovšem požadavek přítomnosti je splněn i jen myšlenkovou přítomností. Ten, kdo je právně přítomen, je sice na místě trestného činu fyzicky nepřítomen, ale napomáhá hlavnímu pachateli a navádí jej v době spáchání trestného činu z určité vzdálenosti.

Investments. V souvislosti s investicemi. „Principal“ je ten, pro koho makléř vykonává příkaz, anebo obchodník (dealer), který nakupuje nebo prodává na svůj vlastní účet. Výraz „principal“ může také označovat kapitál nějaké osoby, nebo nominální hodnotu obligace.

Law of agency. V právních ustanoveních upravujících zastoupení, jednatelství. Výraz „principal“ označuje toho, kdo dovolí nebo příkáže jinému (totiž zástupci, zmocněnci, zprostředkovateli nebo zaměstnanci), aby jednal v jeho prospěch podle jeho příkazů a pod jeho vedením, takže úkony zástupce zavazují přímo zastoupeného. Význam slova „principal“ zahrnuje i význam slova „master“, což je zvláštní druh principal-a, který vedle jiného řízení má právo řídit i fyzické chování zvláštního zástupce, známého pod označením „servant“ (zaměstnanec), o němž, pokud jde o škody způsobené jeho fyzickým chováním, platí zvláštní pravidla.

Jestliže v době jednání zástupce druhá strana (jednání) byla uvědoměna o tom, že zástupce jedná pro zastoupeného, i o identitě zastoupeného, označuje se zastoupený jako „disclosed“ (zřejmý, přiznaný). Jestliže druhá strana ví, že zástupce jedná nebo může jednat za zastoupeného, ale neví nic o identitě zastoupeného, označuje se ten, pro něhož zástupce jedná, za „partially disclosed principal“ (zčásti zřejmý, zčásti přiznaný zastoupený). Jestliže druhá strana neví, že zastoupený jedná pro zastoupeného, pak se ten, pro něž zástupce jedná, označuje jako „undisclosed principal“ (utajený, nejmenovaný zastoupený). Restatement, Second, Agency, § 4.

Law of guaranty and suretyship. V právních ustanoveních týkajících se ručení a záruky. Ten, kdo je zavázán v první řadě, ten, za něhož se ručitel čili garant zavázal (zaručil), že splní jeho závazek.

Principal and surety. Hlavní dlužník (příkazce, komitent) a ručitel. Vztah mezi výstavcem směnky z ochoty (viz Accommodation maker) a stranou, která má z vlastní směnky prospěch, je vztah jako „mezi hlavním dlužníkem a ručitelem“. Putney Credit Union v. King, 130 Vt. 86, 286 A.2d 282, 284.

Trust law. V právních ustanoveních, která se týkají trustů. Výraz „principal“ tu znamená majetek, na rozdíl od výnosu (z tohoto majetku). Tohoto výrazu se zde často užívá pro označení korpusu, hmotné podstaty trustu. Jestliže např. G svěřil nemovitý majetek do trustu, přičemž příjem z tohoto majetku má být vyplácen A-ovi po dobu jeho života, a pro případ A-ovy smrti náleží B-ovi nárok na budoucí nabytí tohoto práva, je nemovitý majetek „principal“ neboli hmotnou podstatou trustu. Viz také Kentucky Rule. Většina států USA přijala Jednotný zákon o hmotné podstatě majetku a jeho výnosu (Uniform Principal and Income Act).

Vice principal. „Vice-principal“ je zaměstnanec, na kterého hlava firmy deleguje ty absolutní a dále nedelegovatelné povinnosti, jež mu byly uloženy s cílem chránit své zaměstnance, a který je odpovědný za šéfův podnik, a jehož povinnosti spočívají ve vylučném dohledu nad prací tam pracujících zaměstnanců, v jejím

řízení a kontrole, a přitom je povinností zaměstnanců jej poslouchat. Haynie v. Haynie, Okl., 426 P.2d 717, 724. Viceprincipal je zaměstnancem, který navíc, totiž zároveň s oprávněním řídit práci svých podřízených a dohlížel na ni, je oprávněn najímat a propouštět podřízené zaměstnance. Sartain v. Southern Nat. Life Inc. Co., Tex. Civ. App., 364 S.W.2d 245, 252.

Principalis. Lat. Hlavní; hlavní dlužník; (hlavní) pachatel trestného činu.

Principalis debet semper executi antequam perueniatur ad fideijussores. Hlavní dlužník má být vždy žalován (exekvován) před svými ručiteli (rukojmími).

Principal residence. Hlavní sídlo; trvalé bydliště. Sídlo (kterým může být rodinný dům, maringotka, dům v reálném spoluvlastnictví, resp. byt ve vlastnictví, nebo hausbót), kde daňový poplatník přebývá po většinu času. Pro daňové účely může být zdanění prodeje hlavního sídla (trvalého bydliště) daňového poplatníka odloženo, pokud do určité doby koupí sídlo nové.

Principia data sequuntur concomitantia. Dané principy mají poslouchat všichni, kdo je přijali.

Principia probant, non probantur. Principy dokazují, samy se však nedokazují. Základní zásady důkaz nepotřebují.

Principiis obsta. Odporuj začátkům; oponovat, bránit se věcem je třeba na jejich samém počátku, chceš-li být v obraně úspěšný.

Principiorum non est ratio. Základní myšlenky, principy nelze zdůvodnit; k důkazu základních pravidel není zapotřebí argumentů.

Principium est potissima pars cujusque rei. Principy nějaké věci jsou její nejsilnější částí.

Principle. Základ, princip, základní myšlenka, základní pravidlo, podstata; zásada; zákon, věta, poučka, theorem; (charakteristická) látka. Základní pravda (skutečnost) neboli doktrína (nauka, teorie), např. právní doktrína; ucelené (vyčerpávající) pravidlo neboli doktrína, jež je základem nebo východiskem pro jiná pravidla nebo učení; stanovené pravidlo chování, postupu nebo právního rozhodování. Pravda nebo tvrzení tak jasné, že je nelze dokázat nebo popít, ledaže by šlo o tvrzení ještě jasnější. To, co tvoří základ tělesa nebo jeho součást. To, co náleží k teoretické části vědy.

Printers Ink Statute. Zákon „o tiskařské barvě“. Vzorový zákon, vydaný v r. 1911 a přijatý s určitými úpravami v mnoha státech USA, podle něhož je přečinem oznámení či inzerování údajů nepravdivých, klamavých nebo zavádějících.

Prior. Lat. Dřívější, předchozí, předcházející; přednostní (mající přednost) nebo preferovaný (prioritní).

Prior, n. Převor; probošt. Hlava konventu (kláštera); v důstojenství (v hodnosti) následující po opatovi.

Prior, adj. Přednostní, předchozí, předcházející, dřívější, starší, mající přednost, důležitější; vyšší (nadřazený) v hodnosti, právech nebo čase; např. přednostní závazek, zajištění (hypotéka) nebo dřívější rozsudek.

Prior art. Předchozí technika, věda, umění atd.; předchozí postupy a znalosti. V patentovém právu označuje veškeré dosavadní znalosti, vědomosti, popisy a patenty, které se týkají posuzovaného vynálezu. Mooney v. Brunswick Corp., C. A. Wis., 663 F.2d 724, 733. Cokoli,

co má hmatatelnou podobu a o co se může patentový úřad rádně opírat při posuzování sporné přihlášky patentu, aby to podpořilo odmítnutí nároku na udělení patentu nikoli pro nedostatek formy, ale pro samu podstatu věci. Borden, Inc. v. Occidental Petroleum Corp., D. C. Tex., 381 F. Supp. 1178, 1203. O „prior art“ se může opírat soud, když rozhoduje o neplatnosti nároku na patent, totiž že není ani nový ani nezejřímý. 35 U.S.C.A. (Anotovaný zákoník USA) § 102.

Prior creditor. Přednostní věřitel. Obecně, věřitel, který má přednost při platbách (plnění) z majetku dlužníka. Viz Preferential debts; Preferred creditor.

Prior inconsistent statements. Předchozí rozporná tvrzení. V dokazování dřívější tvrzení uváděná svědkem, která jsou v rozporu s tvrzeními, která svědek uvedl při výslechu na svědecké lavici, mohou mít po té, kdy byl požádán o zdůvodnění tohoto rozporu a byla mu dána příležitost, aby potvrdil nebo vyvrátil, zda takové tvrzení dříve učinil, za následek zpochybnění věrohodnosti svědka. K takovému zpochybnění věrohodnosti svědka může dojít jak prostřednictvím jeho samého, tak i prostřednictvím jiného svědka, který slyšel dřívější svědkovo tvrzení, anebo také prostřednictvím jiných prostředků, které svědčí o tom, že dřívější svědkovy výpovědi jsou v rozporu s jeho výpovědi před soudem. (Fed. R. Civil P. /Federální pravidla civilního řízení/, 32(a)). Taková předchozí inkonzistentní tvrzení nelze použít k prokázání pravdy v posuzované věci, ale jen ke zpochybnění věrohodnosti svědka. Viz Fed. Evid. R. (Federální pravidla pro dokazování) 613(b). Viz také Declaration (Declaration against interest); Impeachment.

Priori petenti. Osobě, která žádala jako první. V pozůstalostních věcech tam, kde je několik osob stejně oprávněno k udělení správy pozůstalostního jmění (např. nejbližší příbuzní téhož stupně), platí pro soud pravidlo, že správu má udělit *priori petenti*, to jest prvnímu žadateli.

Priority. Přednost, předcházející, předchozí, přednostní postavení, přednostní právo; prvenství, priorita; zájem, důležitá, naléhavá věc. Právní (zákonná) přednost neboli priorita. Vzájemné hodnocení souběžných nároků vůči témuž majetku (téže věci). Mají-li dvě osoby stejná práva k téže věci, avšak jedna z nich je oprávněna vyloučit z výkonu práva k věci svým vlastním výkonem osobu druhou, říká se, že má přednost, prioritu. Pořadí, v němž mají být uspokojeny nároky z prodeje nemovitého majetku nebo jiného jmění (viz např. Mortgage (First mortgage)). Viz také Preferential debts.

V právních ustanoveních o bankrotu (úpadku) označení zajištěných pohledávek, které podle ustanovení zákona mají výhodnější postavení než pohledávky nezajištěné. Podle klasifikace, uvedené v Kapitole 7, Zákoníku o bankrotu (Bankruptcy Code), musejí být přednostní pohledávky uspokojeny jako první. V rámci rozvrhu, upraveného v Kapitole 11, musejí být přednostní pohledávky uhrazeny v plném rozsahu.

Priority of liens. Priorita, přednost retenčních, zadržovacích práv. Retenční práva existují v tom pořadí, v jakém se staly perfektními, a ta, která se stala perfektními první, se označují jako prioritní, přednostní. K prioritě zajišťovacích práv, viz U.C.C. (Jednotný obchodní zákoník) § 9–301 a násl.

Prior jeopardy. Viz Jeopardy.

Prior lien. Přednostní retenční, zadržovací právo. Tento výraz obvykle označuje prvé neboli nadřazené retenční právo, které ještě nezbytně nemusí být nejstarší.

Prior petens. Ten, kdo žádal (jako) prvý.

Prior restraint. Předběžné odmítnutí. Systémem „prior restraint“ se rozumí jakákoli metoda či program, který opravňuje státní úředníky vyloučit veřejnost dříve, než se fakticky projeví (vyjádří). Sixteenth of September Planning Committee, Inc. v. City and County of Denver, Colo., 474 F. Supp. 1333, 1338. V ústavním právu, 1. Dodatek k Ústavě USA zakazuje stanovit omezení svobody slova a tisku. Ten, kdo byl dotčen na cti, resp. pomluven, se může bránit žalobou na urážku na cti, resp. pomluvu („libel“). Near v. Minnesota, 283 U.S. 697, 51 S. Ct. 625, 75 L. Ed. 1357. Jakýkoli způsob (metoda) apriorního omezení projevu představuje závažný protiústavní počin, a na státu leží obtížné břemeno, aby prokázal, že takové omezení byl oprávněn uložit. New York Times Co. v. U.S., 403 U.S. 713, 91 S. Ct. 2140, 29 L. Ed.2d 822.

Předběžná omezení slova a tisku jsou nejzávažnějšími a nejméně tolerovanými zásahy do práv zakotvených v 1. Dodatku. Nebraska Press Association v. Stuart, 427 U.S. 539, 559, 96 S. Ct. 2791, 2803, 49 L. Ed.2d 683. Uznávají se pouze tři výjimky: tiskoviny (publikace), které představují „zřejmě a bezprostředně nebezpečí“ pro stát, Schenck v. U.S., 249 U.S. 47, 52, 39 S. Ct. 247, 249, 63 L. Ed. 470; obscénní publikace, a publikace, které zasahují do oblasti osobního soukromí.

Zákaz předchozího omezení se neomezuje jen na zákaz cenzury věci před tím, než byla zveřejněna; spíše jde o to, že neplatné předchozí omezení je zásahem do ústavního práva rozšiřovat materiály, které jsou řádně chráněny 1. Dodatkem, pokud nebylo nejprve vydáno soudní rozhodnutí o tom, že materiál nemá nárok na ochranu podle 1. Dodatku. State v. I, A Woman—Part II, 53 Wis.2d 102, 191 N.W.2d 897, 902, 903.

Viz také Censor; Censorship.

Prior tempore potior jure. Dřívější v čase, silnější v právu.

Prior use doctrine. Doktrína dřívějšího, předchozího účelu. Pro vztah mezi dvěma veřejnými orgány platí, že majetek jednou určený pro veřejný účel nesmí být odňat k jinému veřejnému účelu, ledaže tak výslovně stanoví zákonodárny orgán. City of Miami v. Florida East Coast Ry. Co., Fla. App. 286 So.2d 247, 250.

Prisage. Starodávný dědičný důchod Koruny, spočívající v právu brát si jisté množství nákladu vína dováženého do Anglie. Za vlády Eduarda I. bylo toto právo na věčné plnění změněno v peněžní dávku (poplatek), zvanou „butlerage“.

Prise. Franc. Ve francouzském právu kořist; zabavený majetek.

Prisel en auter lieu. Normanská franc. Vzetí na jiné místo. Obrana znějící na snížení, zmenšení, slevu v žalobě na vrácení zabavených movitých věcí (které neoprávněný držitel odnesl na jiné místo).

Prison. Vězení, trestnice, věznice, kriminál; uvěznění. Veřejná budova nebo jiné místo pro věznění osob, které je buď trestem uloženým na základě zákona, nebo k němu dochází v jiných případech při výkonu spravedlnosti. Státní nebo federální nápravné zařízení pro uvěznění těch pachatelů trestných činů, kteří byli odsouzeni na

dobu jednoho roku a delší. Slova „prison“, věznice, a „penitentiary“, káznice, trestnice, se užívají jako synonyma — obě označují instituce sloužící uvěznění osob odsouzených pro závažnější trestné činy, a to na rozdíl od „reformatories“, nápravných ústavů, a krajských nebo městských „jails“, vězení. Viz také Jail.

Prison breaking, or breach. Únik, útěk z vězení. Trestný čin podle common law, kterého se dopouští ten, kdo jsa právoplatně ve vazbě, vězení, unikne s použitím síly nebo násilí z místa, na němž je zadržován. Tento trestný čin je třeba odlišovat od „rescue“ (viz tam), který spočívá v osvobození vězně ze zákonné vazby nebo z vězení bez použití síly. Moderní zákony ovšem tendují k opuštění těchto odlišností podle common law, které jsou dány použitím, resp. nepoužitím síly (násilí), a stupeň nebezpečnosti takového trestného činu posuzují podle jiných faktorů; výraz „prison breaking“ tak potom označuje útěk z věznice nebo vězení jakýmkoli prostředky. Viz např. 18 U.S.C.A. (Anotovaný zákoník USA) § 751 a násl.

Prisoner. Vězeň, trestanec; obžalovaný; zajatec. Ten, kdo byl zbaven svobody. Ten, kdo je proti své vůli vězněn nebo dán do vazby, a to ve věznici, káznici, trestnici, vězení nebo jiném nápravném zařízení, přičemž jde o následek odsouzení za trestný čin nebo důsledek čekání na soudní řízení.

Prisoner at the bar. Vězeň soudu. Nazývá se tak obžalovaný po dobu trvání trestního soudního řízení. Obžalovaný z trestného činu, přítomný soudnímu řízení, je v právních důsledcích „prisoner at the bar“, vězněm soudu, nehledě k tomu, zda dal soudu záruku, že se k jednání dostaví. Nazývá se „prisoner“, vězeň, je-li držen buď na kauci nebo na základě jiného právního postupu, nebo i tehdy, je-li fyzicky držen ve vězení, ale je-li přítomen procesnímu jednání, nazývá se „prisoner at the bar“, vězeň soudu.

Prist. Normanská franc. Přípraven. Ve starých formách ústního soudního jednání vyjadřoval tento výraz buď to, že byl ochoten včas zaplatit, nebo to, že navrhuje započtení.

Prius vitiis laboravimus, nunc legibus. Dříve jsme pracovali s chybami, nyní se zákony.

Privacy laws. Zákony na ochranu soukromí (člověka). Federální a státní zákony, které zakazují zásah do osobních práv člověka (tj. do jeho práva na soukromý život, např. zákaz být fotografován v soukromí), a které rovněž omezují přístup k informacím osobní povahy (např. daňová priznání, výpisy z bankovního účtu), jakož i odposlouchávání soukromých komunikací (např. elektronické sledování). Některé z těchto zákonů zakotvují ekvitní ochranu v podobě soudem vydaného zákazu zásahů do soukromí, jiné pak stanoví pro jednotlivé případy peněžitou náhradu škody, a konečně některé vyslovují jak právní, tak ekvitní ochranu. Viz např. Fair Credit Reporting Act (15 U.S.C.A. /Anotovaný zákoník USA/ § 1681n—p). Viz také Privacy, right of.

Federální zákon o ochraně soukromí (5 U.S.C.A. § 552a) ustanovuje o podmínkách zveřejnění a o povaze všech informačních systémů, týkajících se jednotlivých osob, které má k dispozici každý federální úřad. Zákon umožňuje jednotlivci přístup k záznamům obsahujícím osobní informace o jeho osobě a dovoluje mu kontrolovat předávání těchto informací jiným federálním úřadům pro neúřední využití. Zákon ukládá všem federál-

ním úřadům povinnost vést přesnou evidenci o předávání záznamů osobní povahy jiným úřadům a třetím (nezasvěceným) osobám, jakož i povinnost zpřístupnit tuto evidenci tomu, jehož osoby se týká. Zákon rovněž zakotvuje civilněprávní ochranné prostředky pro toho jednotlivce, jehož osobní záznamy jsou vedeny nebo byly využity v rozporu s ustanoveními cit. zákona.

Nedovolený zásah do soukromí je vědomé a bez zákonného oprávnění uskutečněné, resp. uskutečňované: (a) zachycování — bez souhlasu odesílatele nebo/a příjemce — zpráv podávaných telefonem, telegrafem, v dopisech nebo prostřednictvím jiných médií soukromé komunikace; nebo (b) vyjádření — bez souhlasu odesílatele nebo/a příjemce existence nebo obsahu takové zprávy, je-li takové osobě známo, že zpráva byla získána v rozporu se zákonem nebo získá-li v rozporu se zákonem zprávu při výkonu svého zaměstnání u úřadu, který zprávu předává. Kansas Criminal Code (Trestní zákoník státu Kansas) § 21—4002. Viz Eavesdropping; Wiretapping.

Privacy, right of. Právo na soukromí. Právo „být ponechán na pokoji“, „v klidu“; právo jednotlivce být svobodný od nežádoucí publicity; a právo žít bez nežádoucích zásahů veřejnosti do věcí, které se veřejnosti nezbytně netýkají. Výraz „právo na soukromí“ má mnoho významů, zahrnuje různá práva, jež se považují za vlastní koncepci odpovědné svobody; tato práva brání zásahům státu do intimních osobních vztahů nebo činnosti a zásahům do svobody člověka rozhodovat sám o sobě, své rodině a o svých vztazích k jiným lidem. Foundation of the South v. Texas Indus. Acc. Bd., Tex., 540 S.W.2d 668, 679. Právo člověka (nebo právnické osoby) utajit sám sebe a svůj majetek před kontrolou veřejnosti, pokud se tak rozhodne.

Ríká se, že toto právo existuje jen do té míry, pokud je jeho přiznání v souladu se zákonem a veřejným zájmem, a v určitém případě tu zasáhne ekvita, není-li žádný zákonný prostředek, aby zabránil újmě, která hrozí v důsledku zásahu do práva nebo porušení práva motivovaného zvědavostí, prospěchem nebo zlou vůlí. Federal Trade Commission v. American Tobacco Co., 264 U.S. 298, 44 S. Ct. 336, 68 L. Ed. 696. Zatímco žádné konkrétní ustanovení Ústavy USA negarantuje právo na soukromí, Nejvyšší soud uznal, že by oblast osobního soukromí měla být zajištěna podrobnými ústavními garancemi, a proto v daném směru stanovil omezení vůči státní moci. Paul v. Davis, 424 U.S. 693, 712, 96 S. Ct. 1155, 1166, 47 L. Ed.2d 405; Whalen v. Roe, 429 U.S. 589, 97 S. Ct. 869, 51 L. Ed.2d 64. Viz také Warren and Brandeis, The Right to Privacy, 4 Harv. L. Rev. 193.

Delikttní žaloby („tort actions“) proti zásahům do soukromí se člení do čtyř obecných skupin: *Appropriation*, přivlastnění, které spočívá v přisvojení si žalobcova jména nebo podoby ku prospěchu nebo výhodě žalobce, Carlisle v. Fawcett Publications, 201 Cal. App.2d 733, 20 Cal. Rptr. 405; *Intrusion*, vetření se (vniknutí, vstoupení, obtěžování, rušení), které spočívá ve vniknutí do žalobcova soukromí, např. proniknutím do jeho domu (Ford Motor Co. v. Williams, 108 Ga. App. 21, 132 S.E.2d 206), odposlouchávání (LaCrone v. Ohio Bell Tel. Co., 114 Ohio App. 299, 182 N.E.2d 15, 19 O.O.2d 236), jakož i stále telefonní hovory, které si žalobce nepřeje (Housh v. Peth, 165 Ohio St. 35, 133 N.E.2d 340, 59 O.O. 60); *Public disclosure of private facts*, veřejné odhalení soukromých údajů, které představuje důvod žaloby proti zveřejnění vysoce nevhodných soukro-

mých informací o žalobci, i když zveřejněné skutečnosti jsou pravdivé, a nebude (tudíž) žalováno na difamii, Melvin v. Reid, 112 Cal. App. 285, 297 P. 91; *False light in the public eye*, falešné světlo v očích veřejnosti, které staví žalobce do falešného, nepravdivého světla před očima veřejnosti, Norman v. City of Las Vegas, 64 Nev. 38, 177 P.2d 442.

Viz také False light privacy; Invasion of privacy.

Private. Soukromý, privátní; důvěrný, osobní, vlastní, neveřejný, pro uzavřenou společnost, žijící v ústraní, jsoucí v ústraní; soukromý majetek. To, co bylo dáno (uděleno), popř. co náleží soukromým fyzickým osobám, na rozdíl od veřejnosti vůbec. Neoficiální, neúřední. People v. Powell, 280 Mich. 699, 274 N.W. 372, 373.

K výrazům *private Act*; Agent; Bill; Boundary; Business; Carrier; Chapel; Corporation; Detective; Dwelling; Easement; Examination; Ferry; Nuisance; Pond; Property; Prosecutor; Rights; Road; Sale; School; Seal; Statute; Steram; Trust; Water; War; Way; Wharf; Wrong, viz tato hesla.

Private bank. Soukromá banka. Bankovní instituce, která nemá povahu právnické osoby, kterou vlastní jednotlivce nebo sdružení (partnerství); podle zákonných ustanovení v jednotlivých státech USA jsou takové banky buď podřízeny nebo nepodřízeny státní regulaci.

Private bill. Soukromý zákon. Zákon (právní předpis) vydaný ve prospěch jednotlivce nebo určitého místa (území). Ústavy mnohých států USA takové předpisy zakazují, kromě zákonů obecných. Viz také Private law.

Privateer. Korzárská loď; kapitán korzárské lodi, korzár; plavit se po moři jako korzár. Plavidlo, které jedna nebo několik soukromých osob vlastní, vybaví a vystrojí, které je řádně pověřeno válčící mocností křížovat v mořích a válčit s nepřitelem, a zpravidla kořistit z jeho obchodu. Soukromé plavidlo, které stát zmocní tak, že jeho vlastníky vydá příkaz k zajímání lodí, který jej opravňuje podnikat na moři veškeré nepřátelské akce víceméně podle válečného práva. Státy dříve vydávaly příkazy zmocňující k zajímání lodí svým vlastním poddaným (občanům) a občanům neutrálních států, přičemž korzáři, kterým byl takový příkaz udělen oběma válčícími stranami, byli považováni za piráty. Pařížskou deklarací (z dubna 1856) bylo sice korzářství zrušeno, ale Spojené státy, Španělsko, Mexiko a Venezuela k této deklaraci nepřistoupily. Důvodem (v USA) bylo to, že ústavní ustanovení, které opravňovalo Kongres USA vydávat příkazy zmocňující k zajímání lodí, Kongresu zároveň neumožňovalo přistoupit ke stále smlouvě, která korzářství ruší. Viz Piracy.

Piráťství a korzářství jsou trestnými činy podle federálních zákonů. 18 U.S.C.A. (Anotovaný zákoník USA) § 1651 a násl.

Private foundations. Soukromé nadace. Organizace, která byla zřízena soukromě na podporu charitativních nebo výchovných projektů. Organizace, na kterou se zpravidla nevztahuje daňová povinnost, ale která je, pokud jde o její činnost a příspěvky na ni, podřízena jistým jiným zákonným omezením. Nepřímé daně mohou být uvaleny na určité zakázané činnosti; Daňový zákoník (Internal Revenue Code) ukládá přísná omezení, pokud jde o posouzení příspěvků soukromým nadacím jako odpočitatelných položek. I.R.C. § 509. Viz také Charitable organizations; Foundation.

Private international law. Mezinárodní právo soukromé. Název, který někteří autoři užívají pro označení toho právního odvětví, které se dnes zpravidla nazývá „Conflict of laws“ (viz tam).

Private law. Soukromé právo. Ta část práva (právního řádu), která definuje, upravuje, provádí a řídí vztahy mezi jednotlivci, sdruženími (asociacemi) a právníckými osobami (korporacemi). V kontrapozici s právem veřejným znamená výraz „private law“ celou onu část práva, která se uplatňuje ve vztazích mezi občany navzájem, neboli jejímž předmětem je vymezení, úprava a vynucení práv v těch případech, kdy jak ten, komu náleží právo, tak ten, koho váže povinnost, jsou soukromými osobami. Viz také Private bill; Special law. *Srovnej* Public law.

Private letter ruling. Soukromý náleží. Písemné vyjádření, které vydává daňový úřad daňovému poplatníkovi, a které obsahuje jednak výklad daňových předpisů, jednak jejich aplikaci na daný soubor skutečností. Smyslem soukromého nálezu, o němž daňový poplatník žádá zpravidla před tím, než realizuje nějakou transakci, je poskytnout daňovému poplatníkovi informaci o daňových opatřeních, která může od úřadu očekávat za okolností, které se v nálezu uvádějí. U.S. v. Wahlin, D. C. Wis., 384 F. Supp. 43, 47. Viz také Letter ruling.

Private nuisance. Rušení soukromého (zejména vlastnického nebo nájemního) práva. Rušení soukromého práva je zpravidla něco, co svým stálým výkonem nebo (pouhou) existencí obtěžuje, poškozují, bezdůvodně zasahuje, překáží nebo škodí jinému pozemkovému vlastníkovi v užívání (nebo/a požívání) jeho majetku. Robie v. Lillis, 112 N.H. 492, 299 A.2d 155, 158. Rušení, které se nepříznivě dotýká jednotlivce nebo určité menší skupiny konkrétních osob při jejich požívání soukromých práv, která nejsou společně veškeré veřejnosti. Spur Industries, Inc. v. Del E. Webb Development Co., 108 Ariz. 178, 494 P.2d 700, 705. Jde pouze o soukromoprávní delikt („tort“), a tudíž náprava je věcí toho, jehož práva jsou rušena. Philadelphia Elec. Co. v. Hercules, Inc., C. A. Pa., 762 F.2d 303, 315. Viz také Nuisance. *Srovnej* Public nuisance.

Private offering. Viz Offering; Private placement.

Private person. Soukromá osoba. Tohoto výrazu se tu a tam užívá pro označení těch osob, které nemají veřejnou funkci ani funkci v ozbrojených silách.

Private placement. *Adoption.* Adopce, osvojení. Ve věcech adopce se tímto výrazem rozumí umístění, to jest svěřením dítěte do adopce jeho matkou nebo jeho rodiči, popř. prostředníkem, např. právníkem nebo lékařem, event. i úřadem pro věci adopce. Někdy se také mluví o „direkt“, to jest přímém umístění.

Securities. Cenné papíry. Výrazem „private placement“ se rozumí prodej vydaných akcií nebo obligací přímo soukromým osobám, institucionálním investořům atd., mimo veřejnou nabídku. Securities Act (Zákon o cenných papírech, 1933), § 4(2). Viz také Direct placement; Offering.

Private ruling. Viz Letter ruling; Private letter ruling.

Privation. Zbavení, odnětí; nepřítomnost; nedostatek (čeho); negativní jev; odnětí hodnoty, degradování, suspendování.

Privatio praesupponit habitum. Odnětí předpokládá (dřívější) držení.

Privatis pactionibus non dubium est non laedi jus caeterorum. Není pochyb (o tom), že soukromé úmluvy neruší právo ostatních (třetích osob). (Totiž, týkají se jen smluvních stran.)

Privatorum conventio juri publico non derogat. Dohodou soukromých osob se neruší veřejné právo.

Privatum. Lat. Soukromý. *Privatum jus*, soukromé právo.

Privatum commodum publico cedit. Soukromý prospěch ustupuje před prospěchem veřejným. Zájem jednotlivce má ustoupit veřejnému prospěchu.

Privatum incommodum publico bono pensatur. Osobní nevýhoda se vyrovnává prospěchem veřejným.

Privies. Privies; interesenti, zaujaté, zainteresované strany. Ti, kdo jsou účastníky (podílíky, společníky), nebo ti, kdo mají podíl, účast na jednání nebo na věci nebo jsou navzájem v nějakém vztahu. Brown v. Fidelity Union Trust Co., 126 N. J. Eq. 406, 9 A.2d 311, 326; Hamelik v. Sypek, 152 Misc. 799, 274 N.Y.S. 875. Rozlišuje se šest skupin:

(1) Pokrevenci (pokrevní příbuzní), např. dědici vůči svému předku. (2) Ti, kdo společně reprezentují jednu osobu; např. vykonavatelé závěti nebo správci pozůstalosti vůči zemřelému testátorovi nebo zůstaviteli. (3) Interesenti ve vlastnictví, v majetku (věci); např. dárce a obdarovaný (nabyvatel), pronajímatel a nájemce (propachtovatel a pachtýř), předávající a přejímající aj. (4) Interesenti ve smlouvě (účastníci smlouvy). (5) Interesenti ve vlastnictví, v majetku a ve smlouvě; např. tam, kde nájemce převede své právo, nicméně smlouva mezi pronajímatelem a nájemcem trvá dál, neboť pronajímatel postupníka neuznal. (6) Interesenti ze zákona; např. lord (lenní pán) vůči odúmrti, tenant (nájemce, vazal) vůči „curtesy“ (viz tam), anebo v případě vdovského podílu, držitele benefícia, manžela, který žaluje nebo je žalován ve věci práva své manželky, atd. „Privies“ jako „ti, kdo jsou spojeni rozsudkem“, jsou ti, kdo nabyli právo k věci (předmětu sporu) vynesením rozsudku. „Privies“ na základě rozsudku jsou ti, jejichž vstup do dotčených majetkových práv se ukáže po zahájení řízení ve věci a kteří pak vytvoří procesní stranu.

Privigna. Lat. V kontinentálním právu nevlastní dcera.

Privignus. Lat. V kontinentálním právu syn manžela nebo manželky z předchozího manželství; nevlastní syn.

Privilege. Výhoda, výsada, prerogativa, imunita, privilegium; výsadní právo, výhradní právo, patent, monopol; čest, velká pocta, vyznamenání; základní právo člověka, právo dané ústavou. Zvláštní a svébytný prospěch nebo výhoda, již se těší jednotlivec, společenství nebo skupina osob, a která přesahuje výhody, které jsou dány obecně ostatním občanům. Výjimečné či mimořádné oprávnění nebo výjimka. Zvláštní právo, výhoda, výjimka, oprávnění či pravomoc, právo dané ústavou (občanské právo) nebo imunita, svoboda, která svědčí osobě nebo skupině osob a není přiznána ostatním.

V právních ustanoveních upravujících mimosmluvní delikty („torts“) právo jednat v rozporu s jiným zákonem právem jednotlivce, aniž dotčenému náleží podle práva náhrada za následky takového jednání; obvykle jde o jednání obránce (*pozn. překl.:* např. při nutné obraně).

Výjimka z nějaké povinnosti, odpovědnosti nebo služby (povinné účasti), která je přiznána určitým oso-

bám na základě právního předpokladu, že postavení, které zastávají, nebo úřad (funkce), který vykonávají, jsou takové povahy, že vyžadují veškerý jejich čas a péči, a že tudíž bez tohoto zmírňujícího ohledu by nemohly takové postavení zastávat či úřad (funkci) vykonávat tak efektivně, jak to vyžaduje veřejný prospěch. To, co někoho zbavuje povinnosti splnit závazek nebo povinnost, anebo jej zbavuje závazku, který by jinak musel splnit nebo snášet spolu se všemi ostatními. Viz také Exemption; Immunity.

Viz také Doctor—patient privilege; Executive privilege; Husband—wife privilege; Journalist's privilege; Legislative immunity; Marital communications privilege; Newsmen's privilege; Patient—physician privilege; Priest—penitent privilege; Privileged communications; Right; State secrets privilege.

Attorney—client, doctor—patient, etc. privilege. Viz Privileged communications, a také jednotlivá privilegia.

Civil law. V kontinentálním (civilním) právu. Právo, které poskytuje věřiteli sama povaha dluhu a které mu dává přednost před ostatními věřiteli. Civilní zákoník státu Louisiana (Civil Code La.) čl. 3186. Zajišťuje jen příslušenství dluhu a spolu s ním zaniká. Civilněprávní výsadní právo se po té, kdy bylo uznáno námořními soudy, stalo námořním retenčním (zástavním) právem. The J. E. Rumbell, 148 U.S. 1, 13 S. Ct. 498, 37 L. Ed. 345.

Communications. Viz Privileged communications.

Deliberative process privilege. Privilegium rozhodovacího procesu. Toto privilegium vlády jí dovoluje odmítnout předložit listiny, které se týkají dobrozdání, doporučení a diskusí obsahujících část procesu, během kterého se formulují vládní rozhodnutí a vládní politika, a který byl uskutečněn s cílem zajistit otevřenou a nezávislou diskusi osob odpovědných za vládní rozhodnutí a chránit před předčasným prozrazením uvažovaných politických akcí nebo rozhodnutí. F.T.C. v. Warner Communications Inc., C. A. Cal., 742 F.2d 1156, 1161.

Discovery. Předložení důkazů, listin. Jestliže účelem otázek, výpovědí (tvrzení nebo svědectví) nebo jiných způsobů dokazování je získat informaci, která je jinak vyhrazena (privilegována), může strana, která má informaci poskytnout, svou výhradu uplatnit. Fed. R. Civil P. (Federální pravidla civilního řízení) 26; Fed. R. Crim. P. (Federální pravidla trestního řízení) 16. Viz také Protective order; Work product rule.

Evidence. Viz Privileged communications; Privileged evidence.

Executive privilege. Výsada, privilegium exekutivy. Ochrana, která je poskytnuta důvěrným rozhovorům prezidenta USA. Obecná potřeba důvěrnosti rozhovorů (komunikací) na vysoké úrovni ovšem nemůže založit absolutně neomezené výsadní právo prezidenta. U.S. v. Nixon, 418 U.S. 683, 94 S. Ct. 3090, 41 L. Ed.2d 1039. Viz také Executive privilege.

Journalist's privilege. Viz Journalist's privilege; Newsmen's privilege; Shield laws.

Libel and slander. Urážka na cti, pomluva působící po jistou dobu; urážka na cti, pomluva jednorázová. Výjimka z odpovědnosti za vyslovení a zveřejnění difamujících slov týkajících se jiné osoby, která se zakládá na tom, že tato slova byla pronesena v rámci plnění politické, soudní, společenské nebo osobní povinnosti. Takové privilegium (výsadní právo) je buď *absolutní* nebo

omezené. Absolutní privilegium chrání mluvčího nebo vydavatele bez ohledu na jeho motivy a na pravdivost nebo lživost jeho výroků. To je možné uplatnit např. pokud jde o tvrzení učiněná v debatách zákonodárných orgánů, v hlášeních důstojníků armády jejich nadřízeným v rámci plnění jejich povinností a v prohlášeních soudců, svědků a porotců v řízení před soudem. Omezené privilegium (výsadní právo), zvané také „qualified privilege“, chrání mluvčího nebo vydavatele, ledaže se prokáže, že prohlášení učinil ve zlém vůli a byl si vědom jeho nepravdivosti. Toto privilegium lze uplatnit tam, kde se sdělení týká věci veřejného zájmu, nebo tam, kde je to nezbytné z hlediska ochrany soukromých zájmů jednotlivce a sdělení bylo učiněno vůči osobě, která byla zainteresována na téže věci. Saroyan v. Burkett, 57 Cal.2d 706, 21 Cal. Rptr. 557, 558, 371 P.2d 293.

Pokud jde o obranu „ústavního privilegia“ v řízeních pro urážku na cti, pomluvu působící po jistou dobu, viz Libel.

Maritime law. V námořním právu. Úhrada majiteli (kapitánovi) lodi, jejíž povaha je stejná jako povaha „primage“ (viz tam), a která je úhradou anebo spíš sprotipným v určitých obchodech obvyklým; protože smlouvu strany uzavřely s vědomím tohoto obyčejě, právo o takové odměně předpokládá, že je přiměřenou a spravedlivou.

Parliamentary law. V parlamentním právu. Právo, které mají určité otázky, (legislativní) návrhy a prohlášení, na přednost před všemi ostatními věcmi, které sněmovna projednává, a právo na to, aby byly projednány neprodleně, nehlédě na jakékoli následující překážky, vyplývající z procedurálních pravidel, která sněmovna přijala, popř. i právo na vyloučení těchto pravidel. Předmětem takové přednostní otázky, návrhu nebo prohlášení může být některé z „osobních privilegií“, týkajících se člena sněmovny v jeho postavení zákonodárce, nebo „privilegium sněmovny“, které se týká práv, imunit nebo důstojenství celého tohoto orgánu, anebo „ústavní privilegium“, které se týká nějakého jednání, které se má uskutečnit, nebo nějakého procesního postupu, který ústava výslovně stanoví.

Privilege from arrest. Vazební imunita. Imunita, kterou mají určité skupiny osob, buď podle pravidel mezinárodního práva (veřejného), obecných právních principů nebo podle požadavků spravedlnosti nebo podle rozhodnutí vlády, a v důsledku které jsou tyto osoby vyňaty z možnosti být zatčeny v rámci civilního řízení a v některých případech i ve věcech trestních, a to buď trvale, jak je tomu v případě vyslanců a jejich doprovodu, nebo dočasně, jak je tomu v případě členů zákonodárných sborů, stran a svědků, kteří se účastní v určité věci atd. Čl. I, § 6 Ústavy USA. Viz také Immunity.

Privilege tax. Daň z privilegia, výsady. Daň uvalená na výsadu provozovat podnik nebo vykonávat zaměstnání, pro které je potřebná licence nebo koncese (povolení). Gulf & Ship, Island R. Co. v. Hewes, 183 U.S. 66, 22 S. Ct. 26, 46 L. Ed. 86.

Torts. V právních ustanoveních o mimosmluvním porušení práva; o civilních deliktech. „Privilege“ je obecný výraz, používaný v některých právních ustanoveních, podle nichž existence zvláštních okolností opravňuje k chování, které by jinak bylo žalovatelné, a tak vylučuje odpovědnost za delikt (nebo za obranu proti deliktu), kterou by — v případě, že takové okolnosti dány nejsou, totiž za normálních okolností — takové

chování mělo za následek. Jinými slovy, dokonce v případě, kdy je možné prokázat všechny skutečnosti nezbytné pro důkaz prima facie o odpovědnosti za mimosmluvní delikt, ale existují-li zároveň další skutečnosti, které postačují ke zjištění existence nějaké výhody, je tu zapotřebí dovodit, že žalovaný delikt nespáchal. Výhody se tudíž liší od jiných obran, například od spoluzavinění nedbalostí poškozeného, které má sice za následek zamítnutí žalobcovy nároku na náhradu škody, ale neruší samu deliktivní povahu chování žalovaného. Naopak, žalobcová výhoda může zmařit obranu, kterou by žalovaný jinak mohl uplatnit. Výraz a pojem výhody se uplatňují zejména v případech úmyslných mimosmluvních deliktů, ale je možné se s nimi setkat i jinde, např. u difamie. *Viz Libel and slander, výše.*

Výhoda může být dána: (a) souhlasem druhého, který je dotčen chováním dotyčné osoby (pachatele), nebo (b) skutečností, že jednání dotyčné osoby (pachatele) bylo nezbytné pro zabezpečení nějakého zájmu (práva) dotyčné osoby (pachatele) nebo zájmu veřejného, který je tak významný, že ospravedlňuje způsobenou škodu, nebo škodu, která hrozila jako následek onoho chování vzniknout, anebo (c) skutečností, že dotyčná osoba (pachatel) vykonává takovou funkci, pro jejíž náležitý výkon je nezbytné zapotřebí svobody jednat. *Restatement, Second, Torts, § 10.*

Výhody lze rozdělit do dvou skupin: (1) souhlas, a (2) výhody, které právo poskytuje bez ohledu na souhlas. Obecně řečeno, ty druhé nacházejí své uplatnění tam, kde v sankcionovaném chování žalovaného lze shledat nějakou významnou a převažující společenskou hodnotu, navzdory skutečnosti, že ono chování působí žalobci škodu.

Výhoda je afirmativní obranou, kterou žalovaný musí (sám) uplatnit. *Fed. R. Civil P. (Federální pravidla civilního řízení) 8(c).*

Writ of privilege. Writ o privilegii. Postup založený na common law, jehož cílem je vynucení nebo zachování privilegia; jeho cílem je zejména propuštění toho, kdo byl v souvislosti s civilním soudním řízením vzat do vazby přesto, že v jeho prospěch svědčilo privilegium (např. vazební imunita).

Privilege against self-incrimination. Privilegium proti sebeobvinění. Toto privilegium se dovozuje z 5. Dodatku k Ústavě USA a z obdobných ustanovení ústav jednotlivých států USA. Podle těchto ustanovení je třeba, aby stát prokázal trestní věc proti obžalovanému bez pomoci obžalovaného jako svědka sama proti sobě, i když toto privilegium chrání jen sdělení, nikoli také hmotné důkazy, jakými jsou např. rukou psaný text nebo otisky prstů. Privilegium může uplatnit každý svědek, který je povolán svědčit proti své vůli, bez ohledu na to, zda jde o soudní jednání před senátem nebo před velkou porotou anebo o řízení před vyšetřujícím orgánem; privilegium se ovšem neuplatní tam, kde se svědek dobrovolně rozhodne svědčit. *Viz také Immunity; Link-in-chain.*

Privileged. Požívající zvláštních práv, privilegovaný; poctěný, vyznamenán; spočívající v základních právech člověka nebo od takových práv odvozený. Ten, kdo má a těší se výhodě privilegia; výjimka z omezení; ten, kdo má právo na prioritu, přednost.

Privileged communications. Privilegovaná, výsadní vzájemná sdělení; privilegované komunikace. Taková sdělení nebo prohlášení určitých osob v rámci chráněného vztahu, jakým je např. vztah manžela a manželky,

advokáta a jeho klienta, kněze a zpovídajícího se, atd., které zákon chrání před nuceným prozrazením na svědecké lavici, na kterou byl předvolán, a kde má svědčit proti svému klientovi, kajícíkovi, manželovi. U federálních soudů se rozsah a obsah jednotlivých privilegií řídí federálním common law nebo pravidly jednotlivých států USA, která upravují privilegia v důkazním řízení. *Viz také Attorney-client privilege; Communications; Conditionally privileged communications; Journalist's privilege; Privilege.*

Privileged copyholds. *Viz Copyhold.*

Privileged debts. Přednostní dluhy. Takové dluhy, které vykonavatel závěti nebo správce pozůstalosti, trustee v řízení o konkursu (úpadku) a jim podobné osoby mají zaplatit přednostně před ostatními dluhy; patří mezi ně např. náklady na vypravení pohřbu, mzdy zaměstnanců, účty lékařů za poslední období nemoci atd. *Viz také Preferential debts.*

Privileged evidence. Privilegované důkazy. V souvislosti s privilegovanými, výsadními komunikacemi (*viz Privileged communications*) — mezi privilegované důkazy mohou také náležet státní tajemství nebo dokumenty, totožnost informátora, jednání velké poroty, určité druhy náhodných informací a výsledky práce právních zástupců.

Privileges and immunities clause. Klausule o výsadách a imunitách. Ústava USA a dodatky k ní obsahují dvě klauzule o výsadách a imunitách; prvou v Čl. IV. a druhou ve 14. Dodatku, odd. 1, věta druhá, bod první. Ustanovení Čl. IV. stanoví, že „občané každého státu se těší všem výsadám a imunitám, jimž se těší občané jiného státu“, zatímco 14. Dodatek stanoví, že „žádný stát nemá právo vydat nebo provádět zákon, který by omezoval výsady a imunity občanů Spojených států“.

Smyslem těchto ustanovení je vyrovnat postavení občana každého státu USA s postavením občanů každého státu USA, a to na úrovni výhod, které plynou z občanství v kterémkoli státě USA; zajistit, aby občan státu A, který cestuje do státu B, měl ve státě B tytéž výsady, jakým se těší občan státu B. *Toomer v. Witsell, 334 U.S. 385, 68 S. Ct. 1156, 92 L. Ed. 1460.* Příkladem výsad chráněných klauzulí Ústavy USA o výsadách a imunitách je výkon povolání, obchodování a podnikání v jiném státě. *Powell v. Daily, Wyo., 712 P.2d 356, 359. Viz také Full faith and credit clause.*

Privilegia quae re vera sunt in praejudicium reipublicae, magis tamen habent speciosa frontispicia, et boni publici praetextum, quam bonae et legales concessionibus; sed praetextu liciti non debent admitti illicitum. Výsady, jejichž skutečným smyslem je poškodit věc veřejnou (veřejný zájem), mají zvláštní fasádu a veřejné dobro jako záminku spíš, než dobré a zákonné příspěvky; ale pod záminkou zákonnosti (dovolenosti) nelze připustit nedovolené.

Privilegium. V římském právu zvláštní císařské opatření (konstituce), kterým římský císař uděloval vybraným jednotlivcům určitá mimořádná práva nebo určitým jednotlivcům ukládal mimořádné povinnosti anebo trestal určité jednotlivce mimořádnými tresty. Jestliže taková privilegia přiznávala mimořádná práva, říkalo se jim „příznivá“. Jestliže ukládala mimořádné povinnosti nebo stanovila mimořádné tresty, říkalo se jim „odíznivá“. Soukromý zákon, který ukládá trest nebo uděluje odměnu (prospěch).

V kontinentálním právu každé zvláštní právo neboli výhoda, které byly uděleny právním předpisem, opačným obecnému pravidlu. Druh závazku nebo nároku vůči věci, které nezávisí na držbě této věci a trvají až do doby, kdy jsou buď uspokojeny nebo zrušeny. Takový je např. závazek uznaný námořním právem, který se týká mzdy námořníka na lodi.

Privilegium clericale. Výsada duchovenstva (*viz Clergy*).

Privilegium est beneficium personale, et extinguatur cum persona. Privilegium je výsada svědčící osobě, a s touto osobou zaniká.

Privilegium est quasi privata lex. Privilegium je něco jako soukromý zákon.

Privilegium non valet contra rempublicam. Privilegium nepůsobí proti státu. Ani nezbytnost neomlouvá, jestliže dovolené jednání je namířeno proti státu.

Privilegium, property propter. Omezené (podmíněné) majetkové právo ke zvířatům *ferae naturae*; to jest privilegium, výsada střílet, chytat do pastí a zabíjet zvířata a vyloučit z této činnosti ostatní.

Privity. Společenství zájmu; souhlas, soulad, spolupráce; vědomí, vědomost, zaslíbení, zaslíbenost. V nejšířším významu se výraz „privity“ definuje jako vzájemný nebo sukcesivní vztah k témuž majetkovému právu, anebo jako taková totožnost zájmu jedné osoby s osobou druhou, jaká reprezentuje totéž zákonné oprávnění. *Petersen v. Fee Intern., Ltd., D. C. Okl., 435 F. Supp. 938, 942.* Odvozený (sekundární) zájem založený smlouvou, spojením nebo dohodou o spojení mezi stranami neboli z nich vzešlý; vzájemnost zájmu. *Hodgson v. Midwest Oil Co., C. C. A. Wyo., 17 F.2d 71, 75.* Takto je vykonavatel testamentu ve společenství zájmu s testátorem, dědic s předkem, nájemce s pronajímatelem. *Litchfield v. Crane, 123 U.S. 549, 8 S. Ct. 210, 31 L. Ed. 199.*

Společenství zájmu znamená, že vztah mezi dvěma nebo více osobami je takový, že rozsudek, který se týká jedné z nich, může oprávněně zavazovat i jiného, i když nebyl stranou soudního řízení. *Gill and Duffus Services, Inc. v. A. M. Nural Islam, C.A., 675 F.2d 404, 405, 218 U.S. App. D. C. 385.*

Soukromá znalost; znalost, vědomost společná s někým jiným, která se týká soukromé záležitosti; znalost, která v sobě zahrnuje souhlas nebo nesouhlas. *Viz Insider; Legal privity; Privy.*

Horizontal privity. Horizontální společenství zájmu. Takové společenství zájmu ve skutečnosti není stavem společenství zájmu, ale spíše stavem nespolečenství zájmu. Výraz označuje ty, kdo sice nejsou účastníky v distributivním výrobním řetězci, ale kdo nicméně výrobek užívají a jsou ve vztahu k nabyvateli, např. členové nabyvatelovy rodiny. *Szajna v. General Motors Corp., 115 Ill. 2d 294, 104 Ill. Dec. 898, 503 N.E.2d 760, 765.* *Viz také U.C.C. (Jednotný obchodní zákoník) § 2-318.*

Privity of blood. Pokrevní společenství zájmu. Takové společenství existovalo mezi dědicem a jeho předkem (dědičné pokrevní společenství), a mezi spoludědci navzájem. Toto společenství bylo dříve významné z hlediska právních ustanovení, týkajících se rozsahu dědičného nápadu.

Privity of contract. Společenství zájmu založené smlouvou; smluvní společenství zájmu. Takové spojení

nebo vztah, který existuje mezi dvěma nebo více smluvními stranami. Byl původně nezbytným předpokladem zachování žaloby ze smlouvy, protože pro tento případ nezbytně muselo takové společenství zájmu mezi žalobcem a žalovaným, pokud jde o předmět sporu, existovat. Nicméně, nedostatek společenství zájmu jako obrana v žalobách na náhradu škody ze smlouvy a v žalobách deliktivních již není podstatný, totiž po té, co byly přijaty právní předpisy o zárukách (*viz např. U.C.C. § 2-318, níže*), a po té, co státy USA přijaly pravidlo o absolutní odpovědnosti (*viz Doctrine of strict liability*) a kdy byla přijata některá soudní rozhodnutí (*např. MacPherson v. Buick Motor Co., 217 N.Y.382, 111 N.E. 1050*), jež měla za následek rozšíření žalobního práva v případech protiprávních úkonů a náhrady škody i na nabyvatele (beneficiáře) v postavení třetí strany (osoby), a dokonce i na nezúčastněné (příhlížející). (*Elmore v. American Motors Corp., 70 Cal. 2d 578, 75 Cal. Rptr. 652, 451 P.2d 84*).

U.C.C. (Jednotný obchodní zákoník) § 2-318 obsahuje tři alternativní ustanovení (A-C) věnovaná nabyvatelům (beneficiářům) v postavení třetí strany (osoby), a jejich výslovným a implicitním zárukám. Většina států USA přijala alternativu A: „Záruka poskytnutá prodávajícím, jak výslovná, tak i daná implicitně, se vztahuje na každou fyzickou osobu, která je členem rodiny nebo domácnosti kupujícího nebo která je hostem v jeho domě, lze-li rozumně předpokládat, že tato osoba může zboží užívat, je spotřebovat anebo jím být dotčena, a že utrpí osobní újmu porušením záruky. Účinky tohoto ustanovení nesmí prodávající ani vyloučit ani omezit.“ Některé státy USA toto vzorové ustanovení ještě dále rozšířily. *Např. Massachusettský Jednotný obchodní zákoník stanoví v § 2-318: „Nedostatek společenství zájmu mezi žalobcem a žalovaným není obranou proti žádné žalobě, která byla vznesena proti výrobci, prodávajícímu, pronajímateli nebo dodavateli zboží na náhradu škody vzniklé porušením záruky, jak výslovné, tak mlčky dané, anebo z nedbalosti, i když žalobce nekoupil zboží od žalovaného, pokud je žalobce osobou, o níž mohl výrobce, prodávající, pronajímatel nebo dodavatel rozumně předpokládat, že věc bude užívat, že ji spotřebovuje nebo že jí může být dotčena...“*

Privity of estate. Společenství zájmu z vlastnictví. Vzájemný nebo sukcesivní vztah k témuž majetkovému právu, např. takový, který existuje mezi pronajímatelem a nájemcem, popřípadě jejich právními nástupci.

Podnájemce, který má k nemovitému majetku zájem společný s pronajímatelem, může pro sebe využít každého ujednání o původním nájmu, jež se týká („touch and concern“) dotyčné půdy. *Castle v. Double Time, Inc., Okl., 737 P.2d 900.*

Privity of possession. Společenství zájmu z držby. Vztah, který existuje mezi stranami sukcesivně držícími nemovitý majetek. Takový vztah je významný v soudních sporech týkajících se nároků z tzv. adverzní držby (*viz Adverse possession*).

Vertical privity. Vertikální společenství zájmů. Jde o vztah mezi těmi, kdo představují jednotlivé články distributivního výrobního řetězce. *Szajna v. General Motors Corp., 115 Ill. 2d 294, 104 Ill. Dec. 898, 503 N.E.2d 760, 765.*

Privity or knowledge. Vědění, vědomí, vědomost, zaslíbenost, znalost. Podle ustanovení §§ 4283-4286 Revidovaných zákonů (Revised Statutes), (46 U.S.C.A.,

Anotovaný zákoník USA, §§ 183–186), která nedovolují omezit odpovědnost, jestliže majitel lodi měl „privity or knowledge“, vědomost nebo znalost o chybě, která měla na následek ztrátu (škodu), je třeba, aby „vědomost nebo znalost“ byly faktické, nikoli pouze dovozené z právních ustanovení, a aby zahrnuły i osobní účast, podíl vlastníka na chybě nebo na nedbalostním jednání, které škodu způsobilo nebo k ní přispělo. Tyto výrazy znamenají faktickou znalost všeho, co způsobuje ztrátu (škodu) nebo k ní přispívá, nebo znamenají informaci nebo prostředky získání informace o stavu věci, který může vyvolat ztrátu (škodu) nebo k ní přispět, pokud nebudou přijata příslušná opatření, aby ztrátě bylo zabráněno.

Privy. Interessent, zainteresovaná, zaujatá strana; tajný, skrytý, v ústraní; soukromý, osobní; zasvěcený (do něčeho), mající vědomost, znající. Ten, kdo je s jiným ve společenství zájmů (popř. kdo s někým spolupracuje). Ten, kdo je účastníkem (společníkem) nebo kdo se podílí na nějaké věci neboli záležitosti. V souvislosti s pravidlem *res judicata* – ten, kdo (až) po zahájení řízení získal interest k předmětu dotčenému rozsudkem, prostřednictvím nebo v rámci jedné ze stran, např. dědictvím, právním nástupnictvím, koupí nebo postoupením. *Rhyne v. Miami–Dade Water and Sewer Authority, Fla. App., 402 So.2d 54, 55. Viz Insider; Privies; Privity.*

Jako adjektivum má toto slovo prakticky stejný význam jako slovo „private“ (*viz tam*).

Privy council. Státní rada. Tajná rada. V Anglii nejvýznamnější rada krále, kterou tvoří členové ministerského kabinetu a další osoby jmenované králem nebo královnou do funkce zvané „privy councillor“, tajný rada. Soudní výbor Státní (Tajné) rady vystupuje jako soud posledního odvolání v různých věcech, o kterých dříve rozhodly Korunní kolonie nebo Commonwealth. Význam Státní (Tajné) rady do značné míry nahradila role Kabinetu.

Privy councillor. Člen Státní (Tajné) rady.

Privy purse. Soukromý fond. V Anglii část příjmů určená pro osobní potřebu panovníka.

Privy seal. Tajná pečeť. V Anglii pečeť užívaná při vyhotovování privilegií neboli panovníkových patentů, vydávaných „under the great seal“, pod velkou pečeť. Pečeť, kterou panovník používá pro privilegia neboli listiny vydávané pod velkou pečeť. Pečeť britské vlády (státu), která se připojuje k listinám, které nevyžadují velkou pečeť.

Privy signet. Tajná královská pečeť. V anglickém právu pečeť, které se především používá při vyhotovování privilegií a soukromých listin a která je vždy v opatrování králových sekretářů.

Privy token. Tajný znak, symbol, znamení. Falešná značka, znamení, padělaný předmět, padělaná, falšovaná listina, klíč, prsten atd., které se používají k tomu, aby někoho oklamaly, a tak podvodně přivedly nabytí (držby) majetku. Výraz „false privy token“ znamená padělanou soukromou listinu, která nemá oklamat lidi vůbec, ale má podvést jen jednoho nebo několik jednotlivců. Podvádění prostřednictvím takových tajných znaků, resp. padělaných listin, bylo podle *common law* žalovatelné.

Privy verdict. Tajný rozsudek, verdikt, výrok (poroty). Rozsudek, verdikt, výrok (poroty), který byl soudci odevzdán tajně mimo soud (mimo jednací síň), který však ne-

měl právní sílu, ledaže byl posléze povržen rozsudkem (verdiktem) veřejným, odevzdaným při veřejném jednání. Tzv. veřejný rozsudek (verdict) je nyní nahrazen tzv. pečeteným rozsudkem (verdiktem), „sealed verdict“, to jest rozsudkem (verdiktem) písemně vyhotoveným, potvrzeným (opatřeným pečetí) a odevzdaným soudci nebo soudnímu úředníkovi. *Viz Sealed verdict.*

Prize. (1) Cena; zvláštní odměna, prémie; výhra; cíl, životní meta, vrchol; nejlepší kus, ideál, poklad. (2) Námořní kořist; zajatá loď; zabavená část nákladu atd. Něco, co bylo nabídnuto jako odměna (za vítězství) v soutěži. Odměna nabídnutá tomu, kdo mezi několika osobami nebo vůbec mezi veřejností jako první (nebo nejlépe) vykoná určitou akci (podnik) nebo splní určité podmínky. Odměna nebo vyrovnání za nějaký vykonaný čin; nějaká hodnotná věc, kterou někdo nabízí, dává za něco, co vykonali jiní. Na rozdíl od „bet“ nebo „wager“, totiž sázky, je u „prize“ předem známo, kdo odměnu nebo cenu poskytne, a navíc jednání, věc nebo účel, za který je odměna nebo cena nabízena, má být vykonáno pouze jedinou činností.

Tržní hodnota odměny nebo ceny se zpravidla započítává do celkových příjmů. Určité výjimky platí pro ty odměny nebo ceny, které představují uznání náboženských, charitativních, vědeckých, výchovných, uměleckých, literárních nebo občanských úspěchů nebo počínů vůbec, za předpokladu, že jsou splněny ještě některé další podmínky. *I.R.C. (Daňový zákoník) § 74.*

Pravidlo nebo lodní náklad, které náleží jednomu ze dvou válečných států, zadržené nebo násilím zajaté na moři válečným plavidlem nebo korzářskou lodí druhého válečnického státu, a na které si nepřítel činí nárok jako na svůj majetek, a tudíž takové, které je možné si podle válečného práva přivlastnit a zabavit. Zadržení lodi nebo jiného plavidla a jejich držení na moři mocí válečnického státu, buď s cílem přivlastnit si loď se vším, co obsahuje (co veze), nebo s cílem stát se vlastníkem (nikoli plavidla, ale pouze) celého nákladu nebo jeho částí.

Prize courts. Soudy válečné kořisti. Soudy, kterým náleží pravomoc rozhodovat o přisouzení lodi nebo jejího nákladu zabavených na moři v době války, a rozhodovat o zabaveném majetku jako o kořisti, pokud je takový výrok v souladu s válečným právem. Pravomoc soudů válečné kořisti náleží v Anglii námořním soudům; nejde o věci řádného instančního postupu. Zvláštní pověření soudce námořního soudu v době války, které jej opravňuje konat takový soud. Ve Spojených státech náleží pravomoc ve věcech válečné kořisti federálním distriktním soudům. *28 U.S.C.A. (Anotovaný zákoník USA) § 1333.*

Prize goods. Zabavené, ukořistěné zboží. Zboží, které bylo vzato na moři, *jure belli*, z rukou nepřítelů.

Prize law. Právo námořní kořisti. Soubor zákonů a právních pravidel, která upravují zajímání válečné kořisti na moři; rozhodnutí o jejím propadnutí, práva těch, kdo kořist získali, rozdělení zisku atd.

Prize money. Dividenda ze zisku z ukořistěného (zajatého) plavidla atd., která se vyplácí tomu, kdo plavidlo zajal. *U.S. v. Steever, 113 U.S. 747, 5 S. Ct. 765, 28 L. Ed. 1133.*

Pro. Pro; pokud jde o (koho, co), co se týká (koho, čeho), co do (koho, čeho), stran (koho, čeho); kvůli (komu, čemu), pro (koho, co); ve prospěch, v zájmu; kladná stránka. První slovo mnoha latinských frází.

Proamita. Lat. V kontinentálním právu prateta; dědova sestra.

Proamita magna. Lat. V kontinentálním právu praprateta.

Pro and con. Pro a proti. Výraz, který popisuje předložení argumentů čili důkazů ve prospěch obou stran diskutované otázky.

Proavia. Lat. V kontinentálním právu prabába.

Proavunculus. Lat. V kontinentálním právu bratr praděda nebo prabáby.

Proavus. Lat. V kontinentálním právu praděd. Používá se v genealogických přehledech.

Probability. Pravděpodobnost, probabilita, něco, co je pravděpodobné; naděje, šance, vyhlídka. Zdáni pravdivosti (skutečnosti) čili pravdy; rozumný důvod předpokladu (dohadu, pravděpodobnosti); to, co se jeví nebo co vypadá jako pravdivé; shoda, soulad s příčinou, důvodem. Pravděpodobnost pravdivosti tvrzení čili hypotézy, která vyplývá z její souladnosti s rozumem nebo zkušeností, anebo ze silnějšího, lepšího důkazu nebo z argumentů, které svědčí v její prospěch. Skutková situace, která nastává, existuje-li více důkazů svědčících o existenci daného tvrzení, než těch, které svědčí proti ní.

High probability rule. Pravidlo vysoké pravděpodobnosti. V námořním právu pravidlo, které se týká práva pojištěného opustit plavidlo, přičemž v důsledku tohoto pravidla nezávisí právo opuštění na jistotě, ale na vysoké pravděpodobnosti úplné ztráty, ať majetku (lodi s nákladem) nebo plavby (zisku z plavby), anebo obojího. Výsledkem je právo jednat nikoli na základě jistoty, ale (pouhé) pravděpodobnosti; jestliže skutečnosti svědčí o tom, že jde o případ mimořádného nebezpečí, a že pravděpodobně výdaje by přesáhly polovinu ceny lodi, může ji pojištěný opustit, ačkoli se může stát, že později byla loď znovu získána za nižší výdaje.

Probable. Pravděpodobný, předpokládaný. To, co vyžaduje zdání pravdy (pravdivosti); to, co má pravděpodobnostní povahu; to, o čem se zdá, že se zakládá na rozumu nebo na zkušenosti. To, ve prospěch čeho svědčí důkazy spíše než v jeho neprospěch; to, co je podepřeno důkazy, které vedou k závěru, že je třeba tomu věřit, ale ponechávají ještě nějaký prostor pro pochybnosti; pravděpodobně, asi. *Viz také Possible.*

Probable cause. Pravděpodobná příčina, pravděpodobný důvod. Rozumná příčina; příčina, v jejíž prospěch svědčí důkazy spíše než v její neprospěch. Rozumný důvod věřit určitým tvrzením faktům. Řada nebo soubor pravděpodobností, zakládajících se na faktických a praktických úvahách, které řídí rozhodování rozumných a pečlivých lidí, přičemž jde o více než o pouhé podezření, ale zároveň o méně, než představuje to kvantum důkazů, kterého je zapotřebí k usvědčení. *U.S. v. Riemer, D. C. Ohio, 392 F. Supp. 1291, 1294.* Zjevný skutkový stav, jehož existence byla zjištěna přiměřeným vyšetřováním (totiž takovým vyšetřováním, které se v dané věci jeví jako vhodné a nutné), který by celkem inteligentního a pečlivého člověka vedlo v trestní věci k přesvědčení, že obžalovaný spáchal trestný čin, z něhož byl obviněn, anebo v civilní věci, že žaloba je důvodná. *Cook v. Singer Sewing Mach. Co., 138 Cal. App. 418, 32 P.2d 430, 431. Viz také Information and belief; Reasonable and probable cause; Reasonable belief; Reasonable grounds.*

Arrest, search and seizure. Vazba, vyšetřování a zajištění. Přiměřené důvody pro přesvědčení o tom, že na někoho má být uvalena vazba nebo že proti někomu má být vedeno vyšetřování. Důkazní kritérium nezbytné pro ponechání ve vazbě nebo pro propuštění z vazby nebo pro vydání příkazu k vyšetřování. „Probable cause“, pravděpodobný, předpokládaný důvod pro zatčení (vazbu), je dán tam, kde fakta a okolnosti podle toho, co je známo policii, a o nichž má poměrně věrohodnou informaci, stačí samy o sobě k tomu, aby přiměřeně pečlivou osobu opravňovaly k přesvědčení, že byl spáchán nebo že je páchán trestný čin; není nezbytné, aby policista věděl o skutečnostech, které by stačily ke zjištění viny, nicméně pouhé podezření nestačí. *State v. Phillips, 67 Hawaii 535, 696 P.2d 346, 350.* Pravděpodobná příčina spočívá v existenci okolností, které mohou celkem opatrného člověka vést k přesvědčení o vině zatčeného; pouhé podezření nebo přesvědčení, které není podepřeno skutečnostmi neboli skutkovými okolnostmi, nestačí. *State v. Jones, 248 Or. 428, 435 P.2d 317, 319.* (Pravděpodobná příčina) dovoluje policistovi zatknout (vzít do vazby) pro hrdelní trestný čin bez příkazu k zatčení (k vazbě). Pravděpodobná příčina ospravedlňující to, že policista (někoho) zatkl (vzal do vazby) bez příkazu (k zatčení nebo ke vzetí do vazby), je definována jako taková situace, kdy policista má více důkazů, které svědčí ve prospěch podezření, že dotyčný je vinen trestným činem, než důkazů, které svědčí proti takovému podezření, ale existuje ještě určitý prostor pro pochybnosti. *Nugent v. Superior Court for San Mateo County, 254 C.A.2d 420, 62 Cal. Rptr. 217, 221.*

Shledání pravděpodobné příčiny pro vydání příkazu k zatčení (vzetí do vazby), (jak to vyžaduje 4. Dodatek), se může zakládat zcela nebo zčásti na svědectví z doslechu. *Fed. R. Crim. P. (Federální pravidla trestního řízení) 4(b).* *Viz také Rule (pravidlo) 5.1(a) (Preliminary examination, Předběžné vyšetřování), a Rule 41(c) (Search and seizure, Vyšetřování a zajištění).*

Viz také Arrest; Probable cause hearing; Search; Search warrant.

False imprisonment action. Žaloba na protiprávní uvěznění. Pro vazbu, o které musí žalovaný v řízení na základě žaloby na protiprávní uvěznění prokázat, že byla ospravedlnitelná, je rozumným důvodem podezření podepřené skutkovými okolnostmi, které samy o sobě stačí náležitě opatrnému člověku, aby nabyl přesvědčení o tom, že obžalovaný je vinen, ale toto přesvědčení nezávisí na skutečném stavu věci, jak se může ukázat na základě zákonného vyšetřování, ale (závisí pouze) na znalosti skutečnosti, které dostačují k tomu, aby navodily přiměřené přesvědčení o pravdivosti (náležitosti) obvinění. *Christ v. McDonald, 152 Or. 494, 52 P.2d 655, 658.*

Malicious prosecution action. Žaloba na krivé obvinění. V souvislosti s civilními žalobami na krivé obvinění spočívá pravděpodobná příčina (důvod) v takovém skutkovém stavu ve vědomí žalovaného, který by vedl osobu běžně obezřetnou a rozumnou k přesvědčení nebo k nabytí skutečného a silného podezření, že žalovaný spáchal trestný čin. *Carroll v. Gillespie, 14 Mass. App. 12, 436 N.E.2d 431, 435. Viz Malicious prosecution.*

Probable cause hearing. Slyšení v pravděpodobné věci; slyšení ve věci, která se jeví jako pravděpodobná. Procesní krok v trestním řízení, při kterém soudce nebo vyšetřující soudce rozhodne o tom, zda má vydat obžalobu, nebo zda má být obviněný předán velké porotě,

když se věc ukázala být pravděpodobnou. Viz *např.* Fed. R. Crim. P. (Federální pravidla trestního řízení) 5.1(a). Viz Preliminary hearing.

Probable consequence. Pravděpodobný následek. Pravděpodobný je takový následek, který následuje předpokládanou příčinu spíš, než ten následek, který by ji neměl následovat.

Probable evidence. Pravděpodobný důkaz. Tak se nazývá presumptivní důkaz, protože se zakládá na pravděpodobnosti. Viz *Presumption*.

Probably. Pravděpodobně, patrně, bezpochyby, nepochybně; asi, možná, snad. S veškerou pravděpodobností; jak ukazují důkazy.

Probandi necessitas incumbit illi qui agit. Nutnost dokazovat doléhá na toho, kdo žaluje. Jinými slovy, břemeno důkazu tvrzení leží na tom, kdo tvrzení uvádí.

Probate. Soudní potvrzení závěti; soudem ověřený opis závěti. Procesní postup soudu, jehož předmětem je zjištění, zda je závěť platná či nikoli; nicméně, obvykle se tohoto výrazu užívá v širokém smyslu, takže pokrývá celý právní postup, v němž se rozhoduje o majetku zemřelého. Obecně řečeno, „probate process“, řízení o dědictví (pozůstalostní řízení), zahrnuje shromáždění majetku zemřelého, likvidaci pohledávek, zaplacení zákonem stanovených daní a rozdělení majetku mezi zůstavitelovy dědice. Tyto činnosti vykonává vykonavatel závěti nebo správce pozůstalostního jmění, obvykle pod dohledem pozůstalostního soudu nebo jiného soudu s obdobnou pravomocí. Viz *Letters; Probate court; Probate jurisdiction*.

V kanonickém právu „probate“ spočívalo v *probatio*, to jest v důkazu poslední vůle vykonavatelem závěti, a v *approbatio*, to jest v souhlasu, který k důkazu vyslovoval církevní soudce.

Probate bond. Písemná záruka v pozůstalostních řízeních. Písemná záruka, kterou je podle práva zapotřebí dát pozůstalostnímu soudu nebo soudci v souvislosti s řízením u takového soudu nebo soudce; např. záruky vykonavatelů poslední vůle, správců pozůstalostního jmění a opatrovníků.

Probate code. Dědictý kodex, zákoník. Souhrn nebo systém právních předpisů, které upravují věci, jež patří do pravomoci pozůstalostních soudů; např. Uniform Probate Code, Jednotný dědictý zákoník.

Probate court. Pozůstalostní soud. Soud, který má obecná oprávnění potvrzovat poslední vůle, spravovat pozůstalostní jmění a v některých státech USA i oprávnění ustanovovat opatrovníky nebo schvalovat osvojení nezletilých. V některých státech USA se soudy, které jsou pověřeny výkonem těchto funkcí nazývají „Surrogate Court“ nebo „Orphan's Court“. Viz také *Court of Orphans; Probate jurisdiction*.

Probate duty. Dědictý daň; daň z dědictví. Daň uvalená státem na každou poslední vůli, která byla přijata k potvrzení (projednání), neboli na celkovou hodnotu věci ve vlastnictví zemřelého testátora; daň je splatná z majetku zesnulého. Viz také *Estate tax; Inheritance tax*.

Probate estate. Pozůstalost; pozůstalostní jmění; dědictví. Majetek zemřelého, který je svěřen do správy vykonavatele závěti nebo správce pozůstalostního jmění.

Probate homestead. Viz *Homestead*.

Probate jurisdiction. Pravomoc ve věcech pozůstalosti, ve věcech dědictvích. Výkon řádného, obecně chápaného oprávnění pozůstalostních soudů, soudů pro nesporné věci nebo opatrovníckých soudů, který zahrnuje potvrzení poslední vůle, zjištění majetku zesnulého, dohled nad opatrovnictvím (poručenstvím) vůči dětem, správu jejich majetku a výkon jiných oprávnění a funkcí, které s tím souvisejí. Viz také *Probate court*.

Probate proceeding. Pozůstalostní řízení. Obecně označení procesů a právních postupů, v nichž se aplikuje právo na různé záležitosti spadající do pozůstalostní pravomoci (viz *Probate jurisdiction*).

Probatio. Lat. Důkaz, důkazní řízení; v užším smyslu přímý důkaz, na rozdíl od důkazu nepřímého, popř. od důkazu okolnostmi případu.

Probatio mortua. Mrtvý důkaz; důkaz neživým předmětem, např. listinou nebo jiným písemným důkazním prostředkem.

Probation. Dokazování, při kterém se věc (záležitost) dokazuje (zkoumá, zjišťuje); úkon dokazování; důkaz; zkouška; test. Ve smyslu „zkouška“ znamená tento výraz také počáteční období zaměstnání, během kterého nový pracovník nebo pracovník, který byl převeden nebo povýšen, musí prokázat nebo ukázat, že je schopen vykonávat pracovní nebo funkční povinnosti, které se od něj požadují, dříve, než bude rozhodnuto o tom, že bude přijat do stálého zaměstnaneckého poměru pro dotýčnou práci nebo funkci. Použije-li se výrazu „probation“ o učitelích, znamená to, že učitel je ve zkoušce, ve které se má s konečnou platností rozhodnout o jeho schopnosti a vhodnosti. *Turner v. Board of Trustees, Calxico Unified School Dist.*, 121 Cal. Rptr. 705, 535 P.2d 1171, 1178.

Rozsudek vynesený za trestný čin, podle kterého je odsouzený pachatel ponechán na svobodě pod dohledem sociálního kurátora, namísto toho, aby byl uvězněn (tj. podmíněně odsouzen). *State v. Fields*, 67 Haw. 268, 686 P.2d 1379, 1387. Nejde o věc právního nároku, ale spíš o akt milosti a shovívavosti, který je dostupný jen těm, u nichž soud shledá, že jsou k tomu způsobilí. *People v. Brown*, 172 Cal. App.2d 30, 342 P.2d 410, 412. Znamená to, že odsouzený má příležitost se osvědčit a účelem tohoto postupu je převýchova a náprava. Proto také odsouzený musí souhlasit se zvláštním režimem chování; veřejná moc mu prostřednictvím soudu naopak zároveň implicitně slibuje, že bude-li se chovat dobře, bude jeho podmíněný pobyt na svobodě pokračovat; avšak v případě, že stanovený režim chování poruší, bude jeho svobodný stav podroben revokaci. *Baine v. Beckstead*, 10 Utah 2d 4, 347 P.2d 554, 558.

Při rozhodování o tom, zda je obžalovaný oprávněn k podmíněnému odsouzení, všimá si soud takových momentů, jakými jsou povaha a okolnosti trestného činu, životopis a povahové vlastnosti obžalovaného, a nutnost výkonu trestu. Viz, *např.* 18 U.S.C.A. § 3553(a), 3561 a násl.; Fed. R. Crim. P. (Federální pravidla trestního řízení) 32.

Podle 6. Dodatku má obžalovaný v jednání o podmíněném odsouzení právo být zastoupen právním zástupcem. *Mempa v. Rhay*, 389 U.S. 128, 88 S. Ct. 254, 19 L. Ed.2d 336.

Probationer. Podmíněně odsouzený, podmíněně propuštěný; aj. Odsouzený pachatel trestného činu, kterému je dovoleno pobývat na svobodě, pokud se dobře chová, a to pod pohrůžkou suspendování rozsudku (ve kterém bylo o podmíněném trestu rozhodnuto).

Probationes debent esse evidentes, id est, perspicuae et faciles intelligi. Důkazy musí být jasné, to jest zjevné a snadno pochopitelné.

Probation officer. Sociální kurátor. Ten, kdo dohlíží na odsouzeného, zpravidla mladistvého, kterého soud v trestním řízení odsoudil k podmíněnému trestu odnětí svobody. Kurátor je povinen informovat soud o chování podmíněně odsouzeného, a pokud odsouzený poruší stanovené podmínky, je povinen jej vydat soudu.

Probatio plena. V kontinentálním právu plný důkaz; důkaz dvěma svědky nebo veřejnou listinou.

Probatio semi-plena. V kontinentálním právu poloviční důkaz. Důkaz prostřednictvím jediného svědka nebo soukromou listinou.

Probatio viva. Živý důkaz; důkaz slovy živého svědka.

Probatis extremis, praesumuntur media. Prokázali-li se krajnosti, předpokládá se, že je prokázáno i to uprostřed.

Probative evidence. Průkazný důkaz. V právních ustanoveních o dokazování prostředky, které mají důkazní účinek (plní funkci důkazu), vedou k prokázání, dokázání, nebo skutečně prokazují sporný bod (předmět sporu); to, co poskytuje důkaz nebo k němu přispívá. *Akin v. Hill's Estate*, 201 Kan. 306, 440 P.2d 585, 590. Svědectví, které vykazuje kvalitu důkazu a které je schopno přesvědčit o své pravdivosti, a které se skládá ze skutečností (skutkových tvrzení) a důvodů, které spolu navzájem koincidují jako koordinované faktory. *Globe Indemnity Co. v. Daviess*, 243 Ky. 356, 47 S.W.2d 990, 992. Viz také *Relevant evidence*.

Probative facts. Průkazné skutečnosti. V právních ustanoveních o dokazování — skutečnosti, jejichž skutečným výsledkem je dokázání (prokázání) zkoumaných skutečností; důkazní skutečnosti. Důkazní prostředky, které mají dokázat rozhodné skutečnosti. *Johnson v. Inter-Southern Life Ins. Co.*, 244 Ky. 83, 50 S.W.2d 16. Viz *Probative evidence*.

Probative value. Důkazní hodnota. Důkaz má „důkazní hodnotu“, jestliže vede k prokázání sporného bodu (předmětu sporu). *U.S. v. Ball*, D. C. Tenn., 547 F. Supp. 929, 934.

Probator. Ve starém anglickém právu — přesně vzato — spoluvínik, spolupachatel hrdelního trestného činu, který, aby se zachránil, učinil doznání, a obvinil čili obžaloval někoho jiného jako hlavního pachatele nebo spolupachatele, vůči němuž byl (u příležitosti doznání) zavázán vznést obvinění. Výraz „probator“ označuje také korunního svědka (usvědčujícího spoluvíniky), neboli toho, kdo se snaží dokázat, aby z trestného činu byl obžalován někdo jiný.

Probatum est. Lat. Jest dokázáno.

Pro bono. Lat. Pro dobro, ve prospěch; používá se k popsání práce nebo služeb (*např.* právních služeb), které někdo dělá čili vykonává bezplatně.

Pro bono et malo. Pro dobro i zlo (k dobrému i zlému); k výhodě i škodě.

Pro bono publico. Pro veřejné blaho; ve prospěch celku. Například, právní činnost „pro bono“ znamená poskytovat právní služby potřebným bezplatně.

Probus et legalis homo. Lat. Řádný a podle práva žijící člověk. Slovní spojení, jehož se užívalo zejména o porotcích nebo svědčích, proti nimž nebyly žádné proces-

ní námítky a kteří byli z hlediska práva způsobilí působit jako porotci. V plurálu: *probi et legales homines*.

Procedendo. Řízení, v němž vyšší (nadřízený) soud prikazuje nižšímu (podřízenému) soudu, aby rozhodl, ale neurčuje mu zároveň, jak má rozhodnout. *State ex rel. Jacobs v. Municipal Court of Franklin County*, 26 Ohio App.2d 113, 269 N.E.2d 629, 631, 55 O.O.2d 245. Writ, kterým byla věc, kterou před tím nižší soud předal soudu vyššímu, prostřednictvím *certiorari* nebo na základě něčeho jiného, soud vyšší předává zpět témuž soudu nižšímu, aby o ní dál jednal (*to be proceeded in*), pokud vyšší soud shledá, že důvody, které vedly k předání věci, nebyly dostatečné.

V širším smyslu: o věci, která byla poslána zpět nižšímu soudu, se říká, že byla takovému soudu vrácena („to be remanded“).

Writ (*procedendo ad iudicium*), který vycházel z obecněprávní (tj. common law) pravomoci Kancléřského soudu v případech, kdy soudci podřízeného soudu odmítli strany sporu s odůvodněním, že nemohou vynést rozsudek ve prospěch ani jedné ze stran sporu, přesto, že byli povinni rozsudek vynést. V takovém případě byl udělován writ *procedendo ad iudicium*, který jménem panovníka prikazoval nižšímu soudu, aby rozhodl, ale přitom neurčoval podrobnosti rozsudku. Byl to nejstarší prostředek proti odmítnutí spravedlnosti ze strany soudů. Ve věci *Press Printers & Publishers, C.C.A.N.J.*, 12 F.2d 660, 664.

Writ, kterým se obnovuje činnost před tím suspendovaného smírčího soudce. 1 Bl. Comm. 353.

Procedendo on aid prayer. Žádal-li někdo o pomoc Korunu žalobou in rem a ta mu byla poskytnuta, bylo mu přiznáno právo žalovat k panovníkovi u Kancléřského soudu, přičemž soudci soudu spravujícího se common law museli vyčkat, až tento writ *of procedendo de loquela* obdrží. Obdobně platilo v žalobách in personam.

Procedural due process. Procesní řádný právní postup. Záruka procesní spravedlnosti vyplývající z 5. a 14. Dodatku k Ústavě USA, totiž z ustanovení o řádném právním postupu. Aby bylo možné uplatnit záruky řádného právního postupu, je předně třeba prokázat, že došlo ke zbavení života, osobní svobody nebo majetkových práv. To je nezbytný předpoklad toho, aby mohlo být ustanovení o řádném právním postupu uplatněno.

Minimální řádný právní postup je takový postup, v němž ti, jejichž práva by mohla být dotčena, mají právo být vyslechnuti, a k tomu, aby tohoto práva mohli využít, musejí být o něm uvědoměni. *Fuentes v. Shevin*, 407 U.S. 67, 79, 92 S. Ct. 1983, 1994, 32 L. Ed.2d 556. Procesní kroky, které řádný právní postup vyžaduje nad toto minimum, je třeba stanovit bilanční analýzou daných skutkových souvislostí. *Goldberg v. Kelly*, 397 U.S. 254, 90 S. Ct. 1011, 25 L. Ed.2d 287.

Procedural law. Procesní právo. Souhrn právních ustanovení, která stanoví způsob vynucování práv nebo uplatňování náhrad v případě porušení práv, *Long v. Storms*, 52 Or. App. 685, 629 P.2d 827, 828; způsob realizace procesních aspektů civilní nebo trestní žaloby; *např.* Pravidla civilního, trestního, odvolacího řízení, která přijaly federální soudy, i většina soudů státních. *Barker v. St. Louis County*, 340 Mo. 986, 104 S.W.2d 371, 377, 378, 379; *Schultz v. Gosselink*, 260 Iowa 115, 148 N.W.2d 434, 436. Obecně platí, že zákony,

kteří stanoví povinnosti, zakotvují práva a odpovědnost mezi osobami a pro osoby, jak přirozené, tak jiné, jsou svou povahou předpisy hmotného práva („substantive laws“), zatímco ty, které stanoví pouze způsob, jimiž se taková práva a povinnosti vykonávají a u soudu vynucují, jsou předpisy procesními („procedural laws“). State ex rel. Blood v. Gibson Circuit Court, 239 Ind. 394, 157 N.E.2d 475, 478. Viz také Procedure. Srovnej Substantive law.

Procedure. Řízení, procedura, protokol; postup, způsob práce aj. Způsob (pravidla) vedení procesu, jímž se vynucují zákonná práva, na rozdíl od hmotného práva, které stanoví čili vymezuje práva, které má soud procesními prostředky vykonat; mechanismus, postup, na rozdíl od jeho výsledku. To, co upravuje formální kroky v soudním řízení na základě žaloby nebo v jiném jednání soudu; forma, způsob a řád vedení soudního řízení nebo vyšetřování; např. Rules of Civil or Criminal Procedure (Pravidla civilního řízení, Pravidla trestního řízení). Postup soudu, jehož cílem je vynucení práv a povinností uznaných hmotným právem a přisouzení spravedlivé náhrady v případě jejich porušení. Sims v. United Pacific Ins. Co., D. C. Idaho, 51 F. Supp. 433, 435.

Procedura je nástrojem uskutečňování soudního řízení, včetně přednesu stran, předvolávání, dokazování, a všech praktických kroků, a to jak u soudu prvního stupně, tak u soudu odvolacího. Brooks v. Texas Emp. Ins. Ass'n, Tex. Civ. App., S.W.2d 412, 414.

Procesní právo (doslova: „právo procedury“) je to, co právníci obvykle označují „adjective law“ (viz tam).

Viz také Civil procedure; Criminal procedure; Procedural law; Rules of court. Srovnej Substantive law.

Proceeding. Postup, krok, kroky, opatření; chování, jednání, akce, činnost, transakce; způsob jednání, způsob aj. V obecném smyslu forma a způsob vedení právního jednání před soudem nebo před soudcem. Zákonný a řádný formální právní postup, který zahrnuje všechny možné procesní kroky, od zahájení soudního řízení až k výkonu rozhodnutí soudu. Tímto výrazem se označuje také administrativní řízení před správními orgány, (správními) soudy, komisemi a podobně.

Úkon, který je učiněn na základě zmocnění nebo příkazu soudu, správního orgánu nebo (správního) soudu, jak výslovný, tak konkludentní; jednání, které je třeba učinit, aby bylo dosaženo stanoveného cíle; případně předepsaný způsob jednání, jehož cílem je uskutečnit právem dané oprávnění. Všechny uskutečněné kroky a všechny prostředky použité při prosazování práva nebo při bránění se žalobě. Statter v. United States, C.C.A. Alaska, 66 F.2d 819, 822. Tento výraz může být použit jako synonymum slova „action“ a „suit“, má-li vyjadřovat celý průběh soudního řízení podle práva („action in law“) nebo řízení ekvinitního („suit in equity“), od vydání writu nebo od podání žaloby až k vynesení konečného rozsudku, anebo jím lze označit jakýkoli úkon, který byl učiněn na základě zmocnění soudem, a každý krok, který má být učiněn, bez ohledu na to, o jakou věc jde, tou či onou procesní stranou. Postup soudního řízení zahrnuje všechno, co se v průběhu řízení stane a co má právní povahu.

Výraz „proceeding“ nemusí označovat jen úplnou (komplexní) soudní ochranu, ale může označovat i jen některý procesní krok, který je součástí žalobního řízení v širším smyslu, nebo řízení zvláštní. Rooney v. Vermont Investment Corp., 10 Cal. Rptr. 353, 365, 515 P.2d 297. „Proceeding“ zahrnuje žalobní řízení i zvláštní

soudní řízení, stejně jako jednání, která se uskutečňují před kvazi—soudními úředníky a výbory. State ex rel. Johnson v. Independent School Dist. No. 810, Wabasha County, 260 Minn. 237, 109 N.W.2d 596, 602. V užším smyslu vyjadřuje tento výraz každou, jakýmkoli způsobem podanou žádost, adresovanou soudu, o pomoc při vynucení práv, o ochranu (o právo na žalobu), o nápravu porušených práv, o náhradu škody nebo o jakoukoli nápravu.

„Proceeding“ znamená jakékoli jednání, vyslychání, provádění důkazů, vyšetřování nebo šetření, uskutečňované soudem, správním orgánem, vyšetřovatelem, rozhodcem, zákonodárným orgánem, nebo někým jiným, koho k tomu opravňuje zákon, v jehož rámci lze — v souladu s právními ustanoveními — vynucovat podání svědeckví. Calif. Evid. Code (Zákoník pro dokazování státu California) § 901.

Collateral proceeding. Vedlejší, souběžné jednání, řízení. Jednání, řízení, ve kterém se může náhodně vyskytnout nebo být projednávána nějaká jednotlivá otázka, nicméně které se nezahajuje právě jen pro rozhodnutí této jednotlivé otázky; např. existuje pravidlo, že v žádném vedlejší, souběžném řízení nemůže být napaden rozsudek, ani v něm nemůže být zpochybněno právo právnícké osoby na existenci. Viz Collateral estoppel doctrine.

Legal proceedings. Viz Legal proceedings.

Ordinary proceeding. Řádné jednání, řízení. Jednání, řízení, které je založeno na řádných a obvyklých pravidlech vedení řízení způsobem stanoveným common law.

Special proceeding. Zvláštní, speciální, mimořádné jednání, řízení. Souhrnný termín pro opravná řízení nebo pro ta řízení, která nejsou řízeními řádnými, např. vyvlastnění ve veřejném zájmu (Fed. R. Civil P., Federální pravidla civilního řízení, 71A), udělení titulu (tamtéž, pravidlo 70).

Výrazem „special proceeding“ se označují taková řízení, která lze zahájit nezávisle na projednávání (dosud nerozhodnuté) žalobě, a to žádostí nebo návrhem na základě oznámení soudu, jehož účelem je získat zvláštní právo na žalobu; obecně řečeno, zvláštní řízení je vyhrazeno pro ty případy, pro něž ani v common law nebyla dána žaloba („action at law“), ani na ně nepomýšlela pravidla ekvity. Church v. Humboldt County, 248 C.A.2d 855, 57 Cal. Rptr. 79, 81.

Summary proceeding. Sumární, zkrácené řízení. Řízení, ve kterém se stanoví předmět sporu, řeší se případ, neboli se vede soudní proces, nicméně způsobem pohotovým a jednoduchým, bez účasti poroty, bez obžalovacího spisu („presentment“ nebo „indictment“), a i v jiných ohledech odlišně od běžného průběhu řízení podle common law. V procesním právu se o řízení jako o řízení sumárním mluví tehdy, je-li ve srovnání s řádným řízením krátké a jednoduché; např. smírčí řízení nebo řízení o bagatelních pohledávkách, na rozdíl od obvyklého řádného civilního soudního řízení.

Supplementary proceedings. Doplnkové řízení; (roz- kazní řízení). Oddělený, samostatný procesní krok v rámci řízení o původní žalobě, při němž soud, v době, kdy ještě o žalobě není rozhodnuto, je povolán k tomu, aby v rámci výkonu své pravomoci napomohl výkonu rozhodnutí vydaného na základě žaloby. V žalobách podle common law („actions at law“) jde o zákonný

ekvivalent věřitelova „bill-u“ v řízení ekvinitním, a ve většině států USA, kde se právo a ekvity spojily, se o tomto řízení (tj. o doplňkovém řízení) stanoví, že se právě ono uplatní (na místě „bill-u“). Viz např. Fed. R. Civil P. (Federální pravidla civilního řízení) 69. V tomto řízení je odsouzený dlužník předvolán k soudu (nebo před referujícího nebo vyšetřujícího soudce) a podroben ústnímu výslechu, pokud jde o jeho majetek, a jestliže se při této příležitosti zjistí majetek podléhající exekuci, který je v jeho držení či dispozici (vlastnictví), je mu přikázáno, aby jej odevzdal nebo může být ustanoven likvidátor. Viz Execution; Supplementary proceedings.

Proceeds. Výtěžek, výnos, zisk; příjmy. Důchod, příjem, tržba; výsledek; peníze nebo zboží nebo jiné věci, které mají majetkovou hodnotu a které vzešly nebo byly získány prodejem majetku (věci ve vlastnictví); suma, částka neboli cena věci, která byla prodána nebo směněna za peníze nebo za jinou věc. „Proceeds“ nemusí nutně znamenat jen hotovost nebo peníze. Phelps v. Harris, 101 U.S. 370, 25 L. Ed. 855. To, co vyplývá, vzniká, vychází z nějaké držby (z nějakého faktického stavu) nebo z transakce (změny stavu). State Highway Commission v. Spainhower, Mo., 504 S.W.2d 121, 125. Příjem získaný z dispozice s majetkem nebo z emise cenných papírů (po odečtení všech nákladů a daní).

Je-li tohoto výrazu použito v souvislosti tím, že dlužník prodá zastavenou věc, pak „proceeds“ zahrnuje všechno, co dlužník prodejem věci, její směnou (výměnou) za jinou věc nebo jinou dispozicí získal. Pojistná částka, která má být vyplacena z důvodu zničení nebo poškození zástavy, patří také do „proceeds“, a to po té, kdy bylo odečteno to, co má být zapláceno osobě jiné než straně pojistné smlouvy. Peníze, šeky, depozitní účty a podobné jsou „cash proceeds“. Ostatní jsou „non-cash proceeds“. U.C.C. (Jednotný obchodní zákoník) § 9—306.

Proceres. Šlechta, panstvo, páni; lordové. Sněmovna lordů v Anglii se latinsky nazývá „Domus Procerum“. Dříve se takto nazývali starostové měst.

Process. Postup, pochod, průběh, proces; dění, vývoj; zpracování, způsob, metoda, proces; soudní řízení, spor vedený před soudem, pře, proces; předvolání k soudu; aj. Řada jednání, pohybů nebo událostí; pokračující úkon nebo jednání; trvalá činnost; metoda, způsob nebo činnost, z níž vyplývá čili vychází výsledek nebo účinek; běžný nebo skutečný postup, průběh; pravidelný, zákonitý proces, např. vegetační proces nebo proces rozkladu; chemický proces; přírodní procesy. Kelley v. Coe, App. D. C., 99 F.2d 435, 441.

„Process“ je způsob, metoda nebo jednání, postup, z něhož vzniká výsledek; znamená připravit pro trh neboli upravit do tržní podoby. Employment Security Commission of Ariz. v. Bruce Church, Inc., 109 Ariz. 183, 507 P.2d 108, 112.

Patentové právo

Způsob nebo metoda, jímž (jíž) vzniká určitý, jednotlivý výsledek. Úkon nebo řada úkonů vykonaných na nějakém předmětu, který má být transformován nebo redukován do jiného stavu nebo jiné věci. Prostředky nebo metody, jejichž prostřednictvím má být vyroben, vyprodukován určitý výsledek nebo účinek, anebo způsob, jak zacházet s danými látkami, aby bylo dosaženo čteného výsledku, jak cestou chemickou, s využitím přírodních prvků nebo přírodních sil, tak z jedné látky ve druhou, bez použití strojů nebo mechanického zařízení;

v tomto smyslu je „process“, postup, patentovatelný, ačkoli, přesně řečeno, je to sama technika, nikoli postup, co je předmětem patentu. V širším smyslu je „process“ konečnou kombinací nových i starých prvků, ingrediencí, operací, cest, neboli prostředků, ze kterých vychází nový, zlepšený nebo starý výsledek, a jakákoli podstatná změna v něm, vzniklá opomenutím (popř. nečinností), která má za následek tentýž nebo lepší výsledek, anebo způsobená změnou či nahrazením, s odlišnou funkcí, která má za následek tentýž nebo lepší výsledek, představuje nový a patentovatelný postup.

Civilní a trestní řízení

Výraz „process“ se definuje jako jakékoli prostředky, které soud používá k tomu, aby si osvojil čili vykonával svou pravomoc nad osobou nebo nad určitým majetkem (určitou věcí). Austin Liquor Mart, Inc. v. Department of Revenue, 18 Ill. App.3d 894, 310 N.E.2d 719, 728. Prostředky, kterými soud vynucuje přítomnost žalovaného před soudem nebo vůbec vyhovění svým požadavkům. Dansby v. Dansby, 222 Ga. 118, 149 S.E.2d 252, 254.

Když se řízení zahajovala na základě tzv. originálního writu (tj. writu na zahájení řízení), zatímco dnes se tak děje na základě tzv. summons, tj. soudní obsílky, předvolání, tehdy se způsob, jakým se žalovaný nutil k tomu, aby se dostavil k soudu, nazýval „original process“, který spočíval na originálním writu, a nazýval se tak proto, aby se odlišil od „mesne process“ čili od „intermediate process“, což byl writ neboli soudní předvolání, které se vydávalo v průběhu soudního řízení. Ovšem výraz „process“, jak se dnes obecně chápe, označuje „summons“, soudní obsílky, anebo „summons and complaint“, soudní obsílky a žaloby, a někdy také writy. Obsah „summons“, soudní obsílky, a náležitosti jejího doručení stanoví Rule of Civil Procedure (Pravidlo civilního řízení) 4.

Viz také Abuse (Process); Compulsory process; Constructive service of process; Due process of law; Exe- cutory process; Long arm statutes; Malicious abuse of legal process; Malicious use of process; Prohibition; Service (Service of process); Summons.

Abuse of process. Viz Abuse.

Alias process. Viz toto heslo.

Compulsory process. Viz Compulsory.

Criminal process. Viz Warrant.

Final process. Poslední předvolání k soudu v rámci soudního řízení, to jest takové předvolání, které se vydává k vynucení výkonu rozhodnutí (tj. v exekutivním řízení).

Irregular process. Vadné předvolání k soudu. Tohoto výrazu se obvykle užívá pro předvolání k soudu, které nemá všechny náležitosti právem stanovené, přičemž může jít o vady jak v předvolání samotném, tak i ve vztahu k vnějším skutečnostem; přitom není rozhodné, zda takové vady mají za následek absolutní neplatnost předvolání nebo jen jeho napadnutelnost (relativní neplatnost). Podle běžné praxe mohou být taková vadná předvolání opravena (Rule of Civil P., Pravidlo civilního řízení, 15).

Judicial process. Úkon soudu, postup soudu; procesní krok soudu. V širším smyslu může tento výraz označovat všechny úkony soudu, od začátku až do

skončení projednávání věci; v užším smyslu však označuje writ, soudní obsílku, příkaz a jiné procesní úkony, které soud užívá k tomu, aby informoval žalovaného o zahájení řízení proti němu a vynutil si jeho přítomnost, jak v civilních, tak v trestních věcech.

Legal process. Předvolání, které je v souladu s právem. Tohoto výrazu se tu a tam používá jako ekvivalentu výrazu „lawfull process“, t.j. právoplatné, zákonné, oprávněné předvolání. V tomto smyslu se říká, že „legal process“ neznamená jen předvolání, které se jeví jako řádné, ale také, které vskutku platné a řádné je. Ve vlastním smyslu však tento výraz znamená „summons“, writ, rozkaz, příkaz a jiné procesní opatření, resp. úkon soudu.

Mesne process. Předvolání k soudu v průběhu řízení. Na rozdíl od výrazu „final process“, označuje se tímto výrazem writ nebo soudní předvolání (obsílka), které byly vydány v době mezi zahájením řízení a podáním žádosti o výkon rozhodnutí. Výraz „mesne“ v této souvislosti vyjadřuje „mezičimní“, „prostřední“, „přícházející v mezidobí“, „střed mezi dvěma krajnostmi“. Writ *capias ad respondendum* byl nazýván „mesne“, aby se odlišil na jedné straně od předvolání k soudu na počátku řízení („original process“), kterým se dříve zahajovalo řízení, a na straně druhé od posledního předvolání exekučního („final process“).

Original process. Předvolání na počátku řízení. Předvolání k soudu, jímž se zahajuje soudní řízení; předvolání, jehož smyslem je vynucení přítomnosti žalovaného u soudu (dostavení se k soudu), *to jest* summons, soudní obsílka. Na rozdíl od předvolání k soudu během řízení, které se vydává v průběhu řízení a které má podřadný či vedlejší význam; a na rozdíl od posledního předvolání, jež je předvoláním k exekučnímu řízení.

Process of interpleader. Prostředky k určení majetkového práva, které pro sebe nárokují obě dvě osoby (strany) nebo více osob, přičemž věc je v držení třetí osoby. Viz Interpleader.

Process of law. Viz Due process of law.

Regular process. Řádné předvolání. Předvolání, které bylo vydáno v souladu s právními pravidly a ustálenou praxí, anebo také, které vydává soud nebo k tomu oprávněný úředník (smírčí soudce) v souladu s právem a ve vhodném případě.

Service of process. Viz Service.

Summary process. Sumární, zkrácené řízení. Řízení, které je takřka okamžité ve srovnání s řádným průběhem řízení, neboť se zahajuje a realizuje bez zprostředkujících postupů a odkladů. V některých právních úpravách (např. státu Massachusetts) se tohoto výrazu používá pro označení žalob na vyklizení nájemce (zbavení držby).

Trustee process. V některých státech (zejména v Nové Anglii) se takto nazývají soudní obsílky předvolávající poddlužníka, a obsílky vydané v těch případech, kdy jde o zabavení majetku osoby, která nemá sídlo v místě soudu.

Void process. Vadné (zmatečné, neplatné, nulní) předvolání. Předvolání, které soud vydal, aniž k tomu měl pravomoc, anebo aniž k tomu byl v daném případě oprávněn, nebo které v nějakém významném ohledu neodpovídá požadované podobě řádného soudního předvolání.

Process agent. Zástupce pro doručení (doručování) soudní obsílky (obsílek). Ten, kdo je oprávněn přijmout (přijímat) soudní předvolání za někoho jiného (např. za právníckou osobu, korporaci).

Processioning. Prezentace a vybavování; postupování; zpracování; předvolávání; vedení soudního sporu atd. Podrobení (se) nějakému zvláštnímu postupu, řešení, přípravě pro obchod, přeměně do tržní podoby, učinění něčeho užitečným, obchodovatelným a podobně. State v. Four States Drilling Co., 278 Ala. 273, 177 So.2d 828, 831.

Vyměření a inspekce hranic, které dříve v některých amerických koloniích vykonávaly místní orgány. Bylo částečně analogické anglické perambulation (*viz tam*); bylo nahrazeno zavedením praxe přesného zaměření a evidence.

Process patent. Patent na technologii, na výrobní postup. Takový patent popisuje a vyhláší nový a efektivní způsob, postup, jakým lze dosáhnout žádaného výsledku, nebo jakékoli nové nebo efektivní zlepšení takového postupu. 35 U.S.C.A. (Anotovaný zákoník USA) §§ 100, 110. Viz také Process (Patent law).

Process server. Doručitel předvolání. Ten, koho právo opravňuje úředně doručit žalovanému soudní předvolání (obsílku) (např. šerif).

Processum continuando. Ve staré anglické soudní praxi writ pro pokračování soudního řízení po smrti předsedy soudu nebo jiných soudců, kteří měli oprávnění „over“ a „terminer“.

Processus legis est gravis vexatio; executio legis coronat opus. Zákonný postup je bolestné trápení; exekuce zákona korunuje dílo. Soudní řízení na základě žaloby je, pokud probíhá, omezující a bolestivý proces; exekuce, která je závěrem a cílem žaloby, korunuje dílo, neboli odměňuje je úspěchem.

Procès-verbal. Ve francouzském právu pravdivý, písemný a formálně dokonalý záznam, který se týká toho, co bylo učiněno a řečeno v přítomnosti státního úředníka, a o tom, co on sám potom, resp. přítom učinil. Je to druh úředního vyšetřování. Záznam musí být úředníkem podepsán.

Prochein ami. (Píše se také *prochein amy* nebo *prochain amy*.) Nejbližší přítel. Protože nezletilý není oprávněn podat žalobu svým vlastním jménem, musí ji podat jeho *prochein ami*, to jest nějaký přítel (který není jeho opatrovníkem, poručníkem), který pak vystupuje jako žalobce jeho jménem.

Prochronism. Dání (uvedení) dřívějšího data. Omyl v určení času, který spočívá v tom, že věc je datována dříve, než se stala.

Procinctus. Lat. V římském právu ten, kdo se chystá (připravuje) do boje. *Testamentum in procinctu*, poslední vůle vojáka pořízená v době, kdy se chystá (připravuje) zúčastnit se boje.

Proclaim. Vyhlásit, ohlásit; oznámit, provolat; veřejně vyhlásit, publikovat na základě vládního (státního) zmocnění zprávu (informaci) o veřejném aktu nebo jednání nebo jiných skutečnostech, jejichž znalost je pro veřejnost důležitá. Dát širokou publicitu; prozradit.

Proclamation. Veřejné oznámení, prohlášení, provolání, proklamace; vyhlášení (např. státního práva). Akt veřejného prohlášení čili publikování (zveřejnění); for-

mální prohlášení (deklarace, deklarování); (veřejně) doznání; veřejné oznámení, které informuje o tom, že státní akt byl nebo bude učiněn. Úkon, kterým se zveřejňují, publikují určité státní záležitosti, nebo se uvádějí v obecnou známost. Psaná nebo tištěná listina, jejímž obsahem jsou takové záležitosti, vydaná příslušným orgánem, zpravidla nejvyššími orgány státní exekutivy (prezidentem, guvernérem, starostou).

Prohlášení učiněné soudním zřízencem na základě pověření soudu, že něco má být uděláno, vykonáno.

V praxi ekvitních soudů prohlášení šerifa na základě writu of attachment, obesílající žalovaného, který se osobně nedostavil k soudu, aby se dostavil a odpověděl na žalobcovu žalobu (obžalobu).

Proclamation by lord of manor. Prohlášení majitele panství. Ve starém anglickém právu prohlášení majitele panství (třikrát opakované), které žádá dědice nebo odkazovníka zemřelého nájemce půdy, aby se prohlásil, zaplatil nástupní poplatek za nájem a mohl tak být připuštěn k držení nemovitého majetku; v případě, že se nedostavil, mohl pán pozemky obsadit *quousque* (provizorně).

Proclamation of a fine. Prohlášení konce. Ve starém anglickém právu oznámení či prohlášení podle common law, k němuž docházelo po té, co byl připraven konečný text smíru ve věci týkající se pozemků. Toto prohlášení spočívalo v tom, že bylo na soudě šestnáctkrát čteno, totiž čtyřikrát při jednání, při kterém ke smíru došlo, čtyřikrát v každém ze tří jednání následujících; později bylo redukováno na pouhé jedno čtení v každém jednání.

Proclamation of exigents. Prohlášení exigentu. Ve starém anglickém právu: jestliže byl udělen *exigent* (*viz tam*), byl zároveň vydán writ of proclamation, který přikazoval šerifovi hrabství, v němž se žalovaný zdržoval, aby třikrát prohlásil exigent na místech nejvíce navštěvovaných a takových, o nichž bylo lze předpokládat, že se tam žalovaný o exigentu dozví, a to měsíc před tím, než mělo rozhodnutí o postavení mimo zákon nabýt účinnosti.

Proclamation of rebellion. Prohlášení neposlušnosti. Ve starém anglickém právu prohlášení, které měl učinit šerif, žádal-li, aby se k němu dostavil ten, kdo odmítal vyhovět předvolání ekvitního soudu nebo rozhodnutí ekvitního soudu o zabavení majetku. Pokud se ani po tomto prohlášení nepodvolil, byl vydán „commission of rebellion“ (*viz tam*).

Proclamation of recusants. Prohlášení rekusanty. Prohlášení, kterým – v případě, že se nedostavili ani na řádné zasedání soudu – byli ti, kdo se nezúčastňovali činnosti svého farního kostela (to jest rekusanti), formálně odsouzení, totiž prohlášení za rekusanty.

Proclamator. Úředník anglického soudu rozhodujícího podle common law.

Pro confesso. Protože se doznal, přiznal; jakoby se doznal; který se doznal. Výraz, kterého se užívalo v ekvitních žalobách a v rozsudcích na jejich základě vydaných v těch případech, kdy žalovaný na žalobu neodpověděl. Pravidla řízení nahradila tento výraz výrazem „nesplnění požadavků obžaloby“. Fed. R. Civil P. (Federální pravidla civilního řízení) 55(a).

Pro consilio. Dáno na radu. Roční důchod, renta, zvaná *pro consilio*, představuje podmínku; naproti tomu při udělení léna nebo fee nebo doživotního nájmu atd. je

kaudou (vzájemným plněním), nemá povahu podmínky; neboť pozemkový poměr je udělením léna nebo fee vykonán, a poskytnutí ročního důchodu je vykonatelné.

Pro-consul. Lat. V římském právu původně konsul, který skončil období řádného úřadu, ale jehož impérium bylo prodloženo. Magistrát s mocí konsula, ale bez titulu „consul“. Guvernér (správce) provincie.

Pro corpore regni. Ve prospěch říše (státu).

Procreation. Plození, zplození, rozplodování, množení, rozmnožování, vyvolávání v život. Plození dětí.

Proctor. Proktor; zástupce, zmocněnec, prokurátor; zástupce diecéze nebo kapituly. Ten, kdo byl někým jiným ustanoven, aby spravoval jeho záležitosti nebo jej zastupoval před soudem. Prokurátor, zmocněnec nebo právní zástupce. Dříve – úředník námořních a církevních soudů, jehož povinnosti a činnost přesně odpovídaly těm, které má nyní autorizovaný právní zástupce nebo solicitor u ekvitního soudu. Viz také Power of attorney; Procuracion; Proxy.

Procuracy. Prokura; plná moc. Listina, dokument, který zástupce opravňuje jednat.

Procurador del comun. Špaň. Ve španělském právu úředník, který je ustanoven k tomu, aby prováděl šetření, uváděl žadatele v držbu pozemků, o niž žádal, a vykonával příkazy výkonné (správní) moci v tomto směru. Lecomp. v. U.S., 52 U.S. (11 How.) 115, 126, 13 L. Ed. 627.

Procurare. Lat. Spravovat, obstarávat záležitosti jiného v jeho prospěch; zařídit; pečovat o něco nebo dohlížet na něco.

Procuratio. Lat. Správa záležitostí jiného podle jeho pokynů a v jeho prospěch; zastoupení, zmocnění; zprostředkování, jednatelství.

Procuratio est exhibitio sumptuum necessario-rum facta praelatis, qui dioeceses peragrando, ecclesias subjectas visitant. „Procuratio“ je obstarávání nezbytných věcí (potřeb) pro biskupy, kteří cestují svými diecézemi a navštěvují podřízené farnosti.

Procuration. (Za)opatření, obstarání, získání; dosažení; plná moc, prokura; obstarání půjčky, kuplířství; odměna biskupovi za vizitaci. Zprostředkování; jednatelství; zastoupení, zmocnění; úkon, jímž se jedna osoba ustanovuje zástupcem osoby druhé. Úkon, jímž jedna osoba dává druhé osobě oprávnění jednat na jejím místě, jak by mohla jednat ona sama. Jednání z moci zástupce nebo jiné určení (ustavení) zástupce. Indosování šeku nebo směnky slovy „by procuration“ znamená, že podepsaný jedná jako zástupce pro jiného (za jiného) čili na základě jeho zmocnění. Použije-li zástupce slova „procuration“ (obvykle – *per procuratione*, anebo zkráceně na *per proc.* nebo *p.p.*) na dlužním úpisu (vlastní směnka), je to známkou toho, že jeho oprávnění podepisovat je jen omezené.

Výslovné („express“) zmocnění je také, jehož základem je výslovný souhlas stran. O *implicitní* („implied“) čili *tacitní* („tacit“, mlčky dané) zmocnění jde tam, kde někdo ví, že někdo jiný spravuje jeho záležitosti, ale nepodnikne nic, aby mu v tom zabránil. Zmocnění je možné rozlišovat také podle toho, zda obsahuje absolutní čili všeobecné oprávnění, anebo zda svěřuje oprávnění jen omezené.

Také, úkony, které jsou trestné jako kuplířství.

Viz také Proctor; Procure; Proxy.

Procuracionem adversus nulla est praescriptio. Žádný předpis zmocnění nezakazuje.

Procuracion fee, or money. V anglickém právu odměna čili provize, kterou smějí dostat písaři a solicitoři za obdržení peněžních půjček.

Procurator. V kontinentálním právu prokurátor, právní zástupce, zmocněnec. Ten, kdo jedná za jiného, protože k tomu byl zmocněn.

Ve starém anglickém právu (právní) zástupce; soudní úředník, soudní sluha; zmocněný zástupce lorda v parlamentu.

V církevním právu ten, kdo pro jiného přijímá dárky z církevního obročí. Advokát kláštera, který měl pečovat o právní zájmy společenství a žalovat jeho věci. Zmocněnec nebo zástupce farního kostela.

Viz Proctor; Procuracion.

Procuratores ecclesiae parochialis. Staré označení laických správců církevního majetku.

Procurator in rem suam. Zástupce ve vlastní věci, či pokud jde o vlastní majetek. Ve skotském právu tento výraz značí to, že někdo jedná jako zástupce (s oprávněním zástupce), pokud jde o věc, která je jeho vlastním majetkem.

Procuratorium. Ve starém anglickém právu plná moc čili listina, kterou nějaká osoba nebo nějaké společenství ustanovuje nebo deleguje svého zástupce čili zmocněnce, aby je zastupoval před soudem nebo v nějaké věci.

Procurator litis. V kontinentálním právu ten, kdo na základě příkazu někoho jiného pro něj žaluje v nějaké věci a pak za něj v soudním řízení pokračuje. *Procurator* je vlastně zástupce žalobce (obžaloby, navrhovatele, *actora*), *defensor* je zástupcem žalovaného (*reus*, obžalovaného). Liší se od advokáta (*advocatus*), což byl ten, kdo se ujal obrany osob, nikoli věcí, a kdo byl zpravidla patronem osoby, jejíž obranu připravoval, přičemž před soudem pak vystupoval chráněný sám. Rovněž se liší od kognitora (*cognitor*), který vedl věc v přítomnosti svého zmocnitelce (hlavního jednajícího), zpravidla ve věcech občanství; naproti tomu prokurátor vedl věc v nepřítomnosti zastoupeného.

Procurator negotiorum. V kontinentálním právu zástupce v jednání (ve skutku); ten, kdo spravuje obchodní věci pro jiného.

Procurator provinciae. Správce provincie. V římském právu úředník provincie, který spravoval záležitosti důchodů a měl soudní pravomoc v otázkách, týkajících se těchto záležitostí.

Procuratrix. Ve starém anglickém právu zástupkyně nebo jednatelka (hospodářka kláštera).

Procure. Opatřit, obstarat, zaopatřit, pořídit; získat, sehnat, sjednat; přimět, přivést; dosáhnout (něčeho), prosadit (něco), přivodit, vyvolat, způsobit, spáchat, zařídit aj. Zahájit řízení; způsobit, aby se něco udělalo, stalo; podněcovat; provést, uskutečnit, dokázat; přesvědčit, přemluvit, způsobit, aby někdo něco udělal. Rose v. Hunter, 155 Cal. App.2d 319, 317 P.2d 1027, 1030. Získat, např. prostitutku pro jiného. Výraz „procure“ označuje jednání a znamená zapříčinit, získat, nabýt, dostat, obdržet, uskutečnit, způsobit, aby se stalo. Ford v. City of Caldwell, 79 Idaho 499, 321 P.2d 589, 593. Opatřit nebo přivést (uvést); výrazu „procure“ se užívá v souvislosti s makléřem, který získal zákazníka. Svést

dohromady prodávajícího a kupujícího tak, aby prodávající měl příležitost prodat. Viz také Finder; Pander; Procurer.

Procurement. Opatření, obstarání, získání, zaopatření, pořízení; dodání, dodávání, zprostředkování; zásobování vládních institucí. Úkon nebo činnost spočívající v získání, dosažení, nabytí, uskutečnění, způsobení. Ford v. City of Caldwell, 79 Idaho 499, 321 P.2d 589, 593. Viz také Procure.

Procurement contract. Smlouva o zprostředkování, zásobování, o dodávce apod. Vládní smlouva s výrobcem nebo s dodavatelem zboží nebo zařízení anebo služeb za takových podmínek, za kterých se zboží prodává nebo služby poskytují vládě (státu). Takové smlouvy, včetně nabídkového řízení, se spravují vládními nařízeními, standardními formuláři atd. Viz Federal Acquisition Regulations.

Procurer. Zprostředkovatel; opatrovatel, zásobitel, dodavatel. Ten, kdo jiného přesvědčuje, ovlivňuje, přemlouvá, aby něco udělal. Ten, kdo pro jiného opatruje, zprostředkovává uspokojení jeho žádostivosti (pasák, kuplíř). Ten, kdo obchoduje prostitutkami neboli necudnými ženami. Ten, kdo obstarává, zprostředkovává svádění nebo prostituci dívek. Tento čin je trestný podle zákona. Viz např. Model Penal Code (Vzorový trestní zákoník), § 251.2.

Ten, kdo různými prostředky něco způsobuje, zejména ten, kdo tak činí tajně a úplatně. Např. pokud jde o navádění k trestnému činu, viz Solicitation.

Procureur. Ve francouzském právu právní zástupce; ten, kdo od jiného obdržel pověření, aby jednal jeho jménem (v jeho zastoupení). Ve Francii existovaly dvě skupiny *procureurů*: *Procureurs ad negotia*, totiž ti, kdo byli nějakou osobou ustanoveni, aby za ni jednali při správě jejích záležitostí; osoby, kterým bylo uděleno oprávnění zastupovat; obdoba zástupců pro jednání („attorneys in fact“). *Procureurs ad lites* byli ti, kdo byli ustanoveni a oprávněni jednat za stranu v soudním řízení před soudem; obdoba právních zástupců („attorneys at law“), kteří se dnes v Anglii nazývají „solicitors of the supreme court“. *Procureurs* byli zrušeni v r. 1791, a na jejich místo byli ustanoveni *avoués*.

Procureur de la république. (Dříve — *procureur du roi*.) Ve francouzském právu veřejný, státní žalobce, jemuž náležela iniciativa ve všech trestních řízeních. Při výkonu své funkce (která nepochybně zahrnuje i zatýkání pachatelů trestných činů) je oprávněn dovolat se pomoci veřejné branné moci (*posse comitatus*); a pomáhají mu policisté.

Procureur general, or imperial. Ve francouzském právu úředník (soudce) císařského soudu, který buď sám osobně nebo prostřednictvím osoby, kterou tím pověřil, vyšetřoval každého, kdo byl obviněn z trestného činu podle ustanovení francouzského práva. Jeho funkce se zřejmě omezovaly na přípravu případu pro soudní řízení před porotou, asistování při (prvostupňovém) soudním řízení, požadování odsuzujícího výroku, a na přítomnost při vynášení rozsudku. Měl všeobecný dozor nad policií (policisty) a nad *juges d'instruction*, a od královského prokurátora požadoval každé tři měsíce všeobecnou informaci.

Procuring cause. Příčinný důvod, příčina. První příčina; příčina začínající řadu událostí, které, aniž se jejich kontinuita přeruší, vyústí v uskutečnění hlavního cíle. Způ-

sobující příčina; přímá čili bezprostřední příčina. V podstatě synonymum výrazu „efficient cause“, bezprostřední (účinná) příčina.

Makléře je třeba pokládat za „procuring cause“ prodeje, tak aby byl oprávněn jednat, pokud je jeho úsilí základem, na kterém začala jednání, která vyústila v prodej. Příčina začínající řadu událostí, které, aniž dojde k přerušení jejich kontinuity, vyústí v uskutečnění základního, hlavního důvodu, pro který byl makléř angažován, a které způsobí, že kupující je připraven, ochoten a schopen koupit nemovitost za podmínek stanovených vlastníkem. Mohamed v. Robbins, 23 Ariz. App. 195, 531 P.2d 928, 930.

Viz také Producing cause; Proximate cause.

Pro defectu emptorum. Pro nedostatek (vadu) kupujících.

Pro defectu exitus. Pro vadu (nedostatek) výsledku; v případě vady (nedostatku) výsledku.

Pro defectu haereditis. Pro vadu (nedostatek) dědice.

Pro defendente. Pro vadu nebo nedostatek spravedlnosti.

Pro derelicto. Protože bylo derelinkováno, opuštěno. Jeden z možných důvodů vydržení v kontinentálním právu.

Prodigal. Marnotratný, rozmarilý, rozhazovačný, plýtvavý, hýřivý, hýřící, plýtvající, nešetřící, extravagantní; marnotratník, rozmařilec, hýřil atd. V kontinentálním právu ten, kdo, ač je plnoletý, není způsobilý spravovat své záležitosti a plnit závazky, které na sebe vzal, v důsledku svého špatného chování, a jemuž se proto ustanovuje opatrovník. Viz Prodigus.

Pro dignitate regali. S ohledem na královskou důstojnost.

Prodigus. Lat. V římském právu marnotratník, hýřil; ten, jehož extravagantní zvyky svědčí o jeho neschopnosti spravovat své vlastní záležitosti, a jemuž proto může být ustanoven opatrovník.

Prodition. Velezrada, vlastizrada; zrada, věrolomnost, podvod.

Proditor. Zrádce; vlastizrádce.

Proditorie. Velezrádně, vlastizrádně, zrádně. Jde o terminus technicus, který se dříve používal v latinsky psaných obžalobách pro vlastizradu.

Pro diviso. Rozdělené na (reálné) díly, podíly, tj. takové, které jsou ve vylučném vlastnictví.

Pro domino. Jako pán čili vlastník; v postavení pána.

Pro donato. Jako dar; jako v případě daru; z titulu darování. V kontinentálním právu jeden z možných důvodů vydržení.

Pro dote. Jako věno; z titulu věna. Jeden z možných důvodů vydržení.

Produce, n. Těžba; výkon; výtěžek, výnos, výsledek, produkt; výrobek; zemědělská plodina atd.; důsledek, plod aj. Výroba zemědělských plodin, práce nebo kapitálu. Výrobky vyrobené nebo vypěstované ze země nebo na zemi, nebo v zemi nalezené.

Produce, v. Předložit; vytáhnout, ukázat; uvést, předvést, předvolat; vytvořit, dělat, vyprodukovat; psát, vydávat, vytisknout; uvést, dávat, inscenovat; prodoužit; pěstovat, vyrábět, vytvářet, zhotovovat, dobývat, těžit, produkovat, dávat (podávat) výkon, vyvi-

nout; zplodit, zrodit; způsobit, vyvolat, vzbudit; přivodit, přinést. Předložit nebo přednést; ukázat nebo předvést; uvést či vydat; např. uvést hru, včetně jejího předvedení ve filmu. Předvolat svědka nebo předložit listiny v soudním řízení a vyhovět tak obsílce, resp. výzvě k předložení důkazu (Fed. R. Civil P., Federální pravidla civilního řízení, 45; Fed. R. Crim. P., Federální pravidla trestního řízení, 17); nebo být donucen předložit to, co je třeba, a co podléhá ustanovením o zpřístupnění, resp. předložení (Fed. R. Civil P. 37; Fed. R. Crim. P. 16).

Dělat, vytvářet nebo vyrábět, např. motorový benzín. Těžit, např. ropu.

Vynášet, např. zisk. Takto, zdanění přináší peníze nikoli ve chvíli, kdy byla daň uvalena, ale ve chvíli, kdy byla vybrána.

Producent. Ve starém systému anglických církevních soudů strana, která vyzývá svědka (aby se dostavil a vypovídal).

Producer. Výrobce, producent; tvůrce; pěstitel, ploditel; režisér; producent; generátor. Ten, kdo vyrábí, rodí, předvádí nebo tvoří. Boland v. Cecil, 65 Cal. App.2d Supp. 832, 150 P.2d 819, 822. Výrazu se obecně užívá k označení toho, kdo pěstuje zemědělské plodiny a připravuje je pro trh. Tennessee Burley Tobacco Grower's Ass'n v. Commodity Credit Corp., C. A. Tenn., 350 F.2d 34, 41.

Producer price index. Index změn (pohybů) velkoobchodních cen, které každý měsíc vydává Úřad Spojených států pro statistiku výroby. *Srovnej* Consumer Price Index.

Producing. Způsobit; vyvolat, že se něco stane nebo uskuteční, jako např. následek nebo výsledek. Strong v. Aetna Casualty & Surety Co., Tex. Civ. App., 170 S.W.2d 786, 788.

Producing cause. Skutečná, vlastní příčina. Pokud je dána souvislost s makléřovým pověřením, jde o úkon, který — za předpokladu, že sled příčin a následků se nepřeruší — přivodí výsledek. Schebesta v. Stewart, Tex. Civ. App., 37 S.W.2d 781, 786. Skutečnou (pravou) příčinou smrti zaměstnance, za niž se poskytuje kompenzace (náhrada), je ta příčina, která v přirozené a nepřerušené řadě po sobě následujících okolnostech vyvolá smrt, a bez níž by ke smrti nebylo došlo. Jones v. Traders & General Ins. Co., 140 Tex. 599, 169 S.W.2d 160, 162. Skutečnou příčinou je účinná, existující nebo spolupůsobící příčina, která v přirozené a nepřetržité řadě po sobě následujících událostí působí škodu, na niž si lze stěžovat, to jest, kterou lze uplatnit, pokud nějaká vznikla. O. M. Franklin Serum Co. v. C. A. Hoover and Son, Tex. Civ. App., 437 S.W.2d 613, 619. Viz také Procuring cause; Proximate cause.

Product. Výrobek, produkt; plod, plodina; výroba; dílo, výtvar; následek, důsledek, výsledek; ovoce, plod; syn, dítě; součin, prúník; zplodina. V souvislosti s majetkem tento výraz označuje zisk, výnos; příjem; tržbu; výdělek. Zboží vyrobené nebo zhotovené buď přirozenými prostředky, rukama nebo nástroji, stroji, chemickými prostředky apod. Něco vyrobeného přirozeně, neboli to, co vzniklo jako výsledek přírodních procesů, např. plození nebo růstu. Minnesota Power & Light Co. v. Personal Property Tax, Taxing Dist., City of Faser, School Dist. No. 695, 289. Minn. 64, 182 N.W.2d 685, 691.

Production. Výroba, produkce; pěstování; dobývání, těžba; tvoření, vytváření; výtvar, výrobek, práce; dílo; předložení, uvedení atd. Výrobní postup nebo úkon. To, co bylo vyrobeno nebo uděláno, *to jest* zboží. Plody práce, např. světory produkce, souhrn veškeré zeleniny a ovoce; výtvary intelektu či génia, jakými jsou básnická a prozaická díla; umělecké výtvary, jakými jsou rukodělné výrobky všeho druhu.

Production for commerce. Výroba na obchod. Tento výraz podle Zákona o spravedlivých pracovních normách, podmínkách (Fair Labor Standards Act), označuje výrobu zboží, o které v době, kdy se vyrábí, zaměstnavatel vzhledem k obvyklému průběhu svého podnikání předpokládá, popř. očekává, že ji všechnu vrhne do mezistátního (mezinárodního) obchodu ihned po té, kdy s prodějem začne. *Cobbins v. General Acc. Fire & Life Assur. Corp.*, 3 Ill. App.3d 379, 279 N.E.2d 443, 446.

Production of suit. Předložení, uvedení žaloby, sporu, procesu. V řízení podle common law formule „and therefore (or thereupon) he brings his suit“ atd., již vždy žalobní prohlášení končí. Týká se toho, že žalobce předvádí svou *secta* čili svou *suitu*, *to jest* osoby, které jsou připraveny potvrdit, co on tvrdil ve svém žalobním prohlášení. (*Pozn. překl.*: Výraz „suit“, kromě jiných významů, včetně známého právního, znamená také „průvod“, „doprovod“, „družina“, „suits“.)

Productio sectae. Ve starém anglickém právu předvedení sporu čili *suitu*; žalobce předvádí svou *sectu*, čili svědky, kteří mají prokázat jeho tvrzení o věci. (*Viz pozn. překl.* u hesla Production of suit.)

Product liability. Odpovědnost za zboží. Označení právní odpovědnosti, závaznosti, povinnosti výrobců a prodejců nahradit škody čili újmy, které kupující, uživatelé a dokonce i třetí osoby utrpěli v důsledku vad prodaného zboží. Tort (mimosmluvní delikt), který činí výrobce odpovědným za takový vadný stav výrobku, který způsobil, že se pro uživatele neboli spotřebitele stal přespříliš nebezpečným. *Cobbins v. General Acc. Fire & Life Assur. Corp.*, 3 Ill. App.3d 379, 279 N.E.2d 443, 446.

Ačkoli konečná odpovědnost za újmu neboli škodu v rámci odpovědnosti za zboží nejčastěji postihuje výrobce, může spočívat i na distributorovi, případně i na velkoobchodníkovi nebo prostředníkovi, na deponentovi nebo půjčitelu, a případně výjimečně na straně stojící zcela mimo výrobní a distribuční proces, totiž např. na ověřovateli. Tuto konečnou odpovědnost může navrhopatel uplatnit žalobou proti výrobcu přímo, nebo na základě žádosti o odškodnění, kterou uplatní vzájemným návrhem, anebo proti třetí straně, totiž proti distributorovi nebo velkoobchodníkovi, nebo proti jiným osobám, které mohou být činěny odpovědnými za škodu způsobenou vadným výrobkem. Podle moderních principů odpovědnosti za zboží a při vyloučení společenství nároků ve většině případů, právo na náhradu již není omezeno jen na toho, kdo dotyčné zboží koupil, ani na toho, kdo je užívá, ale může být přiznáno i ne-uživateli, např. třetím osobám (veřejnosti), kterým byla vadným zbožím způsobena škoda. Ovšem pojem „products liability“ obvykle předpokládá újmu čili škodu způsobenou vadným zbožím, a jestliže se ukáže, že ztráta (škoda) byla způsobena stavem provozovny (místa) nebo způsobem zacházení se zbožím, a nikoli tedy vadným výrobkem samotným, zpravidla právo z odpovědnosti za zboží nevznikne, i když se i zboží na vzniku škody (nějak) podílelo.

Pokud jde o zákonem stanovené lhůty pro uplatnění žalob z odpovědnosti za zboží, *viz Statute (Statute of repose)*.

Viz také Economic loss; Enterprise liability; Intended use doctrine; Latent defect; Privity; Strict liability; Warranty.

Product liability insurance. Pojištění odpovědnosti za zboží. Druh pojištění, které chrání výrobce a dodavatele pro případ vznesení nároků ze škody čili újmy, která vznikla při užívání jejich zboží nebo výrobků.

Product market. Trh zboží, trh výrobků; výrobní trh. V antitrustovém právu trh výrobků zahrnuje všechny jiné výrobky (na trhu), kterými spotřebitel může přiměřeně nahradit ty výrobky, které jsou předmětem činnosti šetřeného podniku. Určení trhu výrobků je důležité z hlediska ohodnocení tržní síly podniku.

Pro emptore. Za prodávajícího; z titulu prodávajícího. Jeden z možných důvodů vydržení.

Pro facto. Jako udělané; jakoby se stalo; jakoby šlo o skutečnost.

Pro falso clamore suo. Uznávací pokuta, která postihovala žalobce za jeho *fiktivní nárok*; bývala připojena k rozsudku ve prospěch žalovaného. Obsoletní.

Profane. Znesvětit, zneuctit, znevážit, poskvrnit; vyslovovat se neuctivě, brát nadarmo, profanovat; klít, nadávat. Světský, nenáboženský, profánní; nečistý, neposvěcený, pohanský; neuctivý, rouhavý, hrubý, sprostý; nezasvěcený, nepřipustný; zlořečící, klející ap. Nedostatek úcty k Bohu nebo k posvátným předmětům. Projevy písemné, ústní i spočívající jen v konání, výslovné nebo jen konkludentní, pohrdající posvátnými věcmi. *Town of Torrington v. Taylor*, 59 Wyo. 109, 137 P.2d 621, 624; *Duncan v. U.S.*, C.C.A. Or., 48 F.2d 128, 133. To, co není posvěceno.

Profanity. Znesvěcení, zneuctění, rouhání, profanace; klení, sakrování, brání Božího jména nadarmo; užívání hrubého jazyka; kletby, nadávky ap. Nedostatek úcty k posvátným věcem; zejména neuctivě nebo rouhačské užívání jména Božího. Vulgární, neuctivá nebo hrubá řeč. Zveřejňování obscénních, neslušných čili profánních projevů rozhlasem je trestným činem stíhaným federálními zákony. 18 U.S.C.A. (Anotovaný zákoník USA) § 1464. *Viz také* Obscenity.

Profectitius. Lat. V kontinentálním právu to, co na nás přechází od našich předků.

Profer, or Profert. Ve starém anglickém právu — „offer“ nebo „proffer“, nabídka, oferta; nabídka (pokus) nebo snaha pokračovat v žalobě, ze strany kohokoli, kdo je k tomu ochoten. Přiznání, které podává šerif o svých příjmech do státní pokladny; platba na základě takového přiznání. *Viz* Profert in curia.

Profert in curia. Lat. Římské právo. (Někdy se psalo *profert in curiam*.) Předkládá, předvádí soudu. Ve staré soudní praxi se tato slova uváděla v prohlášení, jakým bylo např. sdělení, že žalobce je připraven předložit nebo skutečně předložil soudu smlouvu nebo jinou písemný dokument, na němž se zakládá jeho spor (nárok), aby jej soud mohl prozkoumat a aby žalovaný vyslechl jeho čtení. Tatáž formule se užívala i v případech, že písemný dokument předkládal žalovaný.

Tvrzení, které se dříve činilo v přednesu, kde strana předkládala smlouvu (listinu), aby jí ukázala soudu, ale ve skutečnosti si listinu ponechávala ve svém držení

(opatrování). Avšak v důsledku tohoto tvrzení, se listina vlastně dostala, byť jen právně, do držení soudu. Nabídce jakéhokoli zaznamenaného dokumentu, např. patentové listiny, bylo ekvivalentní přijetí její kopie. To ovšem neplatilo v případě jiných dokumentů jako např. smének (listin o peněžním závazku).

Profess. Říkat, tvrdit, prohlašovat o sobě; hlásit se (k), vyznávat (něco); netajit se (čím), vyznat se (z něčeho); předstírat, na oko dělat, že; dělat, provozovat, věnovat se (něčemu) aj. Prohlásit, učinit prohlášení (o něčem); veřejně prohlásit, učinit veřejně prohlášení nebo přiznání (doznání, uznání).

Professio juris. Dohoda o právu. Ve sporech a ve smluvním právu: uznání oprávnění smluvních stran dohodnout si písemně právo, kterým se jejich smlouva bude spravovat.

Profession. Projev; prohlašování, tvrzení, ujištění, ujišťování; vyznání; náboženství; povolání; stav; řádový slib; příslušnost k řádu aj. Povolání nebo zaměstnání, které vyžaduje zvláštní, zpravidla vyšší vzdělání, znalosti a zkušenosti, např. právnická nebo lékařská profese. Rovněž označuje celý stav, (to jest všechny osoby stejného povolání).

Práce (činnost) a zkušenost (zručnost), která je v profesi obsažena, je povahy převážně duševní čili intelektuální, spíše než povahy tělesné a manuální.

Výraz se dříve používal jen v teologii, právu a lékařství, ale rozšířením aplikované vědy i do jiných povolání, resp. zaměstnání, dostala toto označení i jiná povolání, která předpokládají a implicity obsahují profesní znalosti (schopnosti) oproti pouhé zručnosti.

Úkon prohlášení; veřejné prohlášení něčeho se týkající. Prohlášení (vyznání) víry v církvi (náboženské víry).

Professional. Profesionál, odborník; duševní pracovník. Ten, kdo se zabývá vědeckou, teoretickou profesí, nebo ten, jehož zaměstnání vyžaduje vysoký stupeň školení a odbornosti. *Reich v. City of Reading*, 3 Pa. Cmwlth. 511, 284 A.2d 315, 319.

Professional association. Profesionální (stavovská) asociace, sdružení. Skupina profesionálů, odborníků, organizovaných ke společnému výkonu svého povolání, nikoli nezbytně ve formě právnické osoby (korporace) nebo sdružení (partnerství). Skupina profesionálů organizovaných pro vzdělávání, společenskou aktivitu, lobbying a podobně; např. advokátní nebo lékařská komora. *Viz také* Corporation (*Professional corporation*).

Professional conduct or responsibility. Pokud jde o zákonem uznané profese, *viz* Canon; Model Rules of Professional Conduct.

Professional corporation. *Viz* Corporation.

Proffer. Zdvouřile nabídnout; nabídnout; např. předložení listiny a její nabídnutí jako důkazu. Nabídka.

Proffered evidence. *Viz* Proffer.

Proficua. Staroangl. lat. Ve starém anglickém právu zisky; zejména „issues and profits“, výnosy a zisky z nemovitého majetku.

Profit. Užitek, prospěch, zisk, výdělek, přebytek, profit. V nejobecnějším smyslu celkový výnos z obchodní transakce po odečtení nákladů na ni vynaložených, *to jest* čistý výnos. Přebytek příjmů nad výdaji za transakci; někdy se užívá jako synonyma čistého příjmu za určité období. Příjem z podnikání či investování přesahující výdaje.

„Profit“ znamená přírůstek zboží, penězi ocenitelných výsledků, užitečných následků, užitek (výhod, prospěchu), zisku (výnosu), např. výdělečný úřad, přebytek toho, co se vrátilo, nad tím, co bylo vydáno, neboli přebytek příjmů nad výdaji. *U.S. v. Mintzes*, D. C. Md., 304 F. Supp. 1305, 1312.

Prospěch, výhoda nebo hmotný zisk, který vzešel vlastníkovu nebo majiteli (držiteli) půdy z jejího skutečného užívání (obhospodařování); např. v hovorovém výrazu „rents, issues and profits“, nájemné, příjmy a zisky, nebo ve výrazu „mesne profits“ (*viz* tam).

Rozlišení, které se v některých případech činí v rámci nehmotného dědictví. Výnosy, prospěch se dělí na *profits à prendre* a *profits à rendre* (*viz* tam).

Community of profits. *Viz* toto heslo.

Gross profit. Celkový zisk. Rozdíl mezi prodejní cenou a zaplacenými náklady na zboží, po odečtení výdajů a daní. *Viz také* Gross income.

Mesne profits. Zisky z mezidobí. Rozumí se tím zisky, které vznikly v období mezi dvěma stanovenými obdobími. Hodnota užívání čili držení půdy po dobu, kdy ji někdo držel protiprávně, a zpravidla se měří podle nájemného a zisku. Tudíž, po té, co strana získala půdu zpět na základě žaloby o vydání, podává zpravidla další žalobu na vymožení zisku, který byl dosažen, či který vznikl z půdy v mezidobí, totiž v době mezi okamžikem, kdy vznikl jeho držební titul (totiž právo uplatnit nárok na držbu), a okamžikem, kdy na základě žaloby o vydání opětovně půdu získal; taková žaloba se proto nazývá „action for mesne profits“, žaloba na zisk v mezidobí.

Net profit. Čistý zisk. Částka, kterou získáme, odečteme-li od celkového příjmu cenu prodaného zboží a všechny výdaje.

Operating profit. Provozní zisk. Částka, kterou získáme, odečteme-li od ceny prodaného zboží všechny výdaje, které s prodeji souvisejí, ale vyloučíme přitom výdaje a příjmy z neprovozních činností, jakými jsou např. platby úroků.

Paper profit. Papírový zisk. Zisk, který se ještě nerealizoval, neboť je odvozen z ceny věci ještě neprodaných (např. příjem z ještě neprodané akcie).

Profit and loss. Zisk a ztráta. Zisk (výtěžek) nebo ztráta, které vznikají z koupeného nebo prodaného zboží, anebo z realizace jiné činnosti; prvé se v účetnictví uvádí na stranu věřitelskou, druhé na stranu dlužnickou. *Viz také* Profit and loss account; Profit and loss statement.

Profit à prendre. Rovněž označovaný jako „right of common“. Právo, které vykonává jedna osoba na půdě osoby jiné, jež je doprovázeno účastí na zisku z této půdy. Právo účasti na půdě čili na výnosu z půdy. Právo těžit z půdy, např. těžit dřevo, dolovat, vrtat atd. Charakteristickým znakem je tu brání (zisku), které toto právo zároveň odlišuje od služebnosti.

Právo spočívající v „profit à prendre“ je právem mít užitek z půdy jiného, jako je právo těžit kovy, a je spojeno s právem vstupu na pozemek a s právem sklízet a brát z pozemku určité plodiny (produkty), neboli užitek (prospěch), a zahrnuje i právo užívat z povrchu to, co je nezbytné a přiměřené pro realizaci užtku (prospěchu). *Costa Mesa Union School Dist. of Orange County v. Security First Nat. Bank*, 254 Cal. App.2d 4, 62 Cal. Rptr. 113, 118.